Integrale voortgangsrapportage regionaal waterbeheer Zeeland

Beleidscyclus 2022-2027
Voortgang jaar 2024

Datum :14 mei 2025
Versie :08
Corsa: 2025004890

.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1 Inleiding 3

2 Voorkomen wateroverlast 4
2.1 Strategie/aanpak 4
2.2 Voortgang 4
2.2.1 Maatregelen 5
2.3 Prestaties 5
2.4 Duiding en doorkijk 6

3 Passende peilen 7
3.1 Strategie/aanpak 7
3.2 Voortgang 7
3.2.1 Instrumentarium actueel houden peilbesluiten 7
3.2.2 Maatregelen volgend uit PWO-watergebiedsplannen 8
3.3 Prestaties 8
3.4 Duiding en doorkijk 10

4 Duurzaam grondwater 12
4.1 Strategie/aanpak 12
4.2 Voortgang 12
4.3 Prestaties 13
4.4 Duiding en doorkijk 13

5 Gezond water 14
5.1 Strategie/aanpak 14
5.2 Voortgang 14
5.2.1 Maatregelen 15
5.3 Prestaties 17
5.4 Duiding en doorkijk 20

6 Afvalwaterketen 22
6.1 Strategie/aanpak 22
6.2 Voortgang 22
6.2.1 Maatregelen 22
6.3 Prestaties 23
6.4 Duiding en doorkijk 24

7 Water in de stad 25
7.1 Strategie/aanpak vanuit SAZ+ 25
7.2 Duiding en doorkijk 25

8 Regionale waterkeringen 26
8.1 Strategie/aanpak 26
8.2 Voortgang 26
8.3 Prestaties 26
8.4 Duiding en doorkijk 27

9 Samenvattende conclusies 28

Bijlagen 30

1 Inleiding

Deze integrale voortgangsrapportage waterbeheer beschrijft de voortgang van het Waterschapsbeheerprogramma 2022-2027. Dit is de 3de voortgangsrapportage voor de huidige beheerperiode en beschrijft de voortgang voor het jaar 2024.

Hiermee geeft het waterschap Scheldestromen (hierna: Scheldestromen) invulling aan artikel 5.57, lid 2 en 3 van de Omgevingsverordening Zeeland:

Artikel 5.57 Overleg en verslag waterbeheerprogramma

a) Het waterschapsbestuur en gedeputeerde staten voeren periodiek overleg over de voortgang van de uitvoering van het waterbeheerprogramma;
b) Het waterschapsbestuur zendt jaarlijks een verslag aan gedeputeerde staten over de uitvoering van het waterbeheerprogramma in het voorgaande jaar;
c) Het verslag bevat in elk geval informatie over:
    a. de voortgang met het oog op gestelde omgevingswaarden voor regionale wateren;
    b. voor zover van toepassing: actualisatie van peilbesluiten; en
    c. de uitoefening van taken met betrekking tot wateractiviteiten bestaande uit het onttrekken van grondwater of het in de bodem brengen van water in samenhang met het onttrekken van water, gelet op artikel 5.50.

In deze rapportage wordt ingegaan op de voortgang op de volgende onderdelen:

- Voorkomen wateroverlast
- Passende peilen
- Duurzaam grondwater
- Gezond water
- Regionale waterkeringen

Daarnaast wordt in deze voorgangsrapportage ook ingegaan op de uitgevoerde werkzaamheden in relatie tot de afvalwaterketen, voor zover deze niet de SAZ+ betreffen.

Tenslotte worden de hoofdzaken met betrekking tot de voortgang in 2024 op de verschillende onderwerpen samengevat in een concluderend hoofdstuk.

2 Voorkomen wateroverlast

Het op orde brengen en houden van het watersysteem is één van de opgaven van Scheldestromen. Doelstelling is om de watersystemen in Zeeland in 2027 zoveel mogelijk te laten voldoen aan de inundatienormen (omgevingswaarden) in de Omgevingsverordening Zeeland (Waterbeheer 21e eeuw, WB21-kader). Dit betekent het streven dat bij extreme neerslag er geen verwijtbare schade ontstaat door overstroming vanuit het oppervlaktewatersysteem. Het watersysteem moet robuust genoeg zijn om extreme buien op te vangen. Door de snel toenemende invloed van klimaatverandering houden we ons bezig met het systeem op orde te brengen en te houden.

2.1 Strategie/aanpak

In het Waterschapsbeheerprogramma (2022-2027) is opgenomen: Om het waterbeheer betaalbaar te houden zet Scheldestromen, in afstemming met de provincie Zeeland en met inachtneming van wettelijke kaders en normen, in op een transitie van normatief waterbeheer (alle gebieden dezelfde norm) naar gebiedsgericht, adaptief waterbeheer. Het streven is om maatregelen te prioriteren vanuit de daadwerkelijke bijdrage aan doelen (afweging kosten-baten-risico's) en vanuit de samenhang met andere doelen (zoet water/ droogte/waterkwaliteit).
Daarvoor brengen we onze opgaven in beeld en we zetten maatregelen zo effectief mogelijk in. Dit houdt niet in dat we in 2027 voor 100% klaar zijn met de uitvoering van de maatregelen uit de Planvorming Wateropgave (PWO), maar dat de belangrijkste maatregelen eruit zijn uitgevoerd. Op deze manier neemt Scheldestromen de goede stappen om voorbereid te zijn op de toekomst.

Het voorkomen van wateroverlast met de WB21-maatregelen is niet alleen bepalend voor de inrichting van het watersysteem. Ook maatregelen ten behoeve van het peilbeheer, in het kader van het Gewenste Grond- en Oppervlaktewaterregime (GGOR) en de waterkwaliteit in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) geven vorm aan het watersysteem. De gezamenlijke inpassing van deze maatregelen is erop gericht om het binnendijkse gebied in 2027 vanuit alle perspectieven op orde te hebben.

In de omgevingsverordening Zeeland is nader aangegeven hoe Scheldestromen met het toetsen en de inspanningsverplichting omtrent het halen van de omgevingswaarden voor bergings- en afvoercapaciteit van regionale wateren (voorkomen wateroverlast) kan omgaan (artikel 3.4 en 3.7): Wanneer bij de toetsing van een peilgebied buiten stedelijk gebied blijkt dat slechts 1% van het peilgebied niet voldoet, dan mag deze opgave buiten beschouwing worden gelaten en voldoet het gebied aan de norm. Wanneer de maatschappelijke baten niet in verhouding staan tot de kosten, kan Scheldestromen besluiten om de norm voor aangegeven laaggelegen gebieden los te laten.

2.2 Voortgang

Met de afronding van de laatste PWO-onderzoeken in 2023 naar het functioneren van het watersysteem, heeft Scheldestromen de WB21-opgave voor het hele beheergebied van circa 170.000 ha groot in beeld gebracht. Getoetst aan de provinciale normen volgt dat 99% voldoet en dat voor 1,05%, 1.788 ha groot, er een WB21-opgave ligt omdat de norm wordt overschreden.

Van de totale WB21-opgave (1.788 ha) geldt dat voor 75% de maatregelen zijn onderzocht én benoemd om de gebieden op orde te brengen. Voor de overige 25% is inzichtelijk waar de knelpunten aanwezig zijn in het watersysteem. Hier is nog nader onderzoek nodig om maatregelen te bepalen. Dit is met name aan de orde in gebieden op Duiveland, Othene en in mindere mate Schouwen en West Zeeuws-Vlaanderen. Het bepalen van de maatregelen vindt bij voorkeur plaats als onderdeel van gebiedsprocessen waarin meer integraal naar de opgaven van het gebied gekeken wordt.

2.2.1 Maatregelen

Voor maatregelen die betrekking hebben op duikers, stuwen of waterlopen is jaarlijks gemiddeld € 1.700.000,- gereserveerd in het Meerjaren Investeringen Programma (MIP). Denk hierbij aan maatregelen als verruimen van duikers of het verbreden van stuwen en watergangen.
Dit betreft maatregelen die bijdragen aan WB21, GGOR of gecombineerd. Daarnaast wordt ingezet op bouw en capaciteitsvergroting van gemalen. Veel maatregelen die in voorbereiding zijn, zijn afhankelijk van grondaankoop. Hierdoor is het niet altijd mogelijk om de meest effectieve maatregelen eerst uit te voeren.

In 2024 zijn diverse kleinere maatregelen uitgevoerd waarbij gedacht moet worden aan aanpassingen aan duikers, stuwen en watergangen. Hierdoor is de WB21-opgave van 1.788 ha met 9 ha verkleind. Door capaciteitsvergroting van de gemalen De Poel, Spanjaardweg en Zoetendijk is de WB21-opgave met circa 58 ha afgenomen, zie tabellen 2.1 en 2.2.
In 2024 is gewerkt aan de voorbereiding van grotere investeringsprojecten die in de komende jaren worden gerealiseerd en opgeleverd, met name investeringen aan gemalen (zie tabel 2.1). Deze maatregelen zullen voor een significante afname van de resterende opgave zorgen.

*Tabel 2.1 Overzicht **planning** uit te voeren maatregelen voor **grotere** gemalen, inclusief beoogd effect.*

	Planning oplevering	**Effect (ha)***
Gemaal Spanjaardweg	2024	2,04
Gemaal de Poel	2024	0,1
Gemaal Zoetendijk, Oud-Vossemeer	2024	56
Gemaal Bachlaan	2026	0,5
Gemaal Waarde	2026	12,8
Gemaal Galgeweg	2026	0,1
Gemaal Nol Zeven	2027	400
Gemaal Campen	2028	65,3
Gemaal Othene	2028	50
Gemaal Walsoorden	2028	119

** De effecten per maatregel komen voort uit de uitgevoerde watergebiedsplannen (2004 – 2022), en gaan daarmee uit van gebruikte (oudere) klimaatscenario's en rekenmethodes.*

2.3 Prestaties

In 2024 is de totale WB21-opgave van 1.788 ha afgenomen door uitvoering van maatregelen (67,1 ha) en vanwege de doorgevoerde normaanpassing (196,5 ha).

Tabel 2.2 Prestatie-indicatoren wateroverlast (de getallen tussen haakjes geven aan welk percentage van het oppervlak van het totale beheergebied voldoet aan de omgevingswaarden). Op 31-12-2024 is daarmee van de totale WB21-opgave van 1.788 ha 32,5% op orde gebracht, oftewel 99,24% van het totale beheergebied voldoet aan de normen voor WB21.

Prestatie-indicator	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Planvorming Wateropgave afgerond: het gebied is doorgerekend op basis van de inundatienormen (%)	80%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
De maatregelen om het beheergebied voor wateroverlast (WB21) op orde te brengen zijn uitgevoerd (%). Tussen haakjes de cumulatieve voortgang.**	40%* (19,6%)*	19% (99,2%)	19% (99,2%)	32,5% (99,24%)			

**De hogere % worden veroorzaakt omdat de percentages werden berekend op grond van de toen uitgevoerde PWO-gebieden.*
** In het WBP is voor deze prestatie-indicator geen doelstelling opgenomen vanaf 2024

In onderstaande tabel 2.3 wordt inzicht gegeven in de gerealiseerde opgave in 2024 en de nog resterende opgave voor WB21.

Tabel 2.3 Overzicht stand van zaken opgave WB21, 31-12-2024

	Gerealiseerd voor 2024 (ha)	**Gerealiseerd in 2024 (ha)**	**Resterende opgave (ha)**
Gemalen	1,9 % (37)	3,1 % (58,3)	40,3 % (768)
Normaanpassing	10,9 % (207)	10,3 % (196,5)	0 % (0)
Kleine/overige maatregelen	5,8 % (111)	0,5 % (8,8)	2,3 % (43)
Opgave te onderzoeken	0 % (0)	0 % (0)	24,9 % (474)
Totaal	18,6 % (355)	13,8 % (263,6)	67,5 % (1285)

De resterende opgaven bestaan uit een aantal verschillende typen maatregelen:

- *Maatregelen gemalen*: het oplossen van 40,3% van het normoverschrijdend oppervlak betreft het verhogen van gemaalcapaciteit (nieuwe gemalen/ uitbreiding bestaande gemaalcapaciteit);
- *Normaanpassing:* In 2024 is, na afstemming tussen het waterschap en de Provincie, in de omgevingsverordening geregeld voor welke aangewezen laaggelegen gebieden de wateroverlastnormen niet (langer) gelden. De motivering daarvoor is dat het voldoen aan de normen in deze gebieden technisch en economisch niet verantwoord wordt geacht. Daarmee ligt er voor deze gebieden geen WB21-opgave meer;
- *Maatregelen duikers, stuwen, waterlopen (kleine en overige maatregelen):* het oplossen van 2,3% van de resterende WB21-opgave;
- *Opgave te onderzoeken:* Voor 24,9% van de opgave geldt dat er nog onderzoek nodig is om de opgave te vertalen naar maatregelen.

2.4 Duiding en doorkijk

Uit bovenstaande tabellen valt op te maken dat de grootste winst op de WB21-opgave te behalen valt in het realiseren van grotere gemaalcapaciteit of een volledig nieuw gemaal te plaatsen. Deze maatregelen zijn opgenomen in de Meerjaren Investerings Planning (MIP) en vergen veelal enkele jaren aan voorbereidende werkzaamheden voorafgaand aan de daadwerkelijk realisatie. Vooral in 2025 wordt doorgegaan met die voorbereidingen en start van realisatie.

Voor de gebieden waarvoor normaanpassingen op zijn plaats waren, zijn deze nu administratief ook doorgevoerd. Daarmee is dit deel van de WB21-opgave ingevuld.

Voor het gebied Duiveland is de planning om het nader onderzoek in 2025 op te starten. Het was al de bedoeling dit in 2024 op te pakken, maar dat is niet gelukt wegens gebrek aan personele capaciteit.

In 2024 is in de actuele omgevingsverordening Zeeland geregeld dat aangewezen laaggelegen gebieden zijn vrijgesteld van de wateroverlastnorm. De verordening (artikel 3.4) biedt de mogelijkheid om op basis van een onderbouwd voorstel van het waterschap gebieden toe te voegen aan de reeds aangewezen normvrije laaggelegen gebieden (door aanpassing van de verordening). Dit zijn de gebieden die na het nemen van kosten efficiënte maatregelen niet volledig aan de omgevingswaarde voldoen en buiten de aangewezen laaggelegen gebieden liggen. Als Scheldestromen deze gebieden geïdentificeerd heeft, zal aannemelijk worden gemaakt dat de gestelde omgevingswaarden niet haalbaar of onevenredig kostbaar worden geacht. Dan zal een voorstel opgesteld worden voor de provincie die bevoegd is dit in de omgevingsverordening te verwerken.

3 Passende peilen

Niet te veel of te weinig water begint met het vaststellen van ‘passende peilen’. Passende peilen betekent dat er rekening wordt gehouden met grondgebruik en de bodemopbouw. Dit vraagt enige flexibiliteit in het peilbeheer om niet alleen water tijdig af te voeren, maar ook vast te houden. Bijvoorbeeld door het opzetten van waterpeilen om te zorgen voor voldoende water in perioden van droogte.

3.1 Strategie/aanpak

In het Waterschapsbeheerprogramma 2022-2027 is opgenomen: Scheldestromen heeft zich als doel gesteld (na afronding van de PWO) de peilbesluiten voor alle peilgebieden actueel en afgestemd op gebiedsfuncties te houden met het Gewenste Grond en Oppervlaktewaterregime (GGOR) als bouwsteen. Wanneer veranderende inzichten of veranderingen in het peilgebied leiden tot knelpunten, is dit aanleiding voor een actualisatie van het peilbesluit. Deze actualisatie vraagt in toenemende mate om een integrale aanpak die verder kijkt dan alleen drooglegging en de afvoer van water. Te denken valt aan de effecten van droogte, de beschikbaarheid van zoet water, voorkomen van verzilting en verbetering van waterkwaliteit.
In de Omgevingsverordening Zeeland is opgenomen dat Scheldestromen zorgdraagt voor het actueel houden van peilbesluiten, zodanig dat deze zijn toegesneden op veranderingen in de omstandigheden ter plaatse en de aanwezige functies en belangen.

Scheldestromen onderzoekt de mogelijkheden voor een flexibel en actueel instrumentarium voor het nieuwe waterbeheer. Deze nieuwe werkwijze moet meer ruimte bieden aan collectieve wensen. Omdat niet alle maatregelen (tegelijkertijd) uitgevoerd kunnen worden, richten we een proces in om vanuit de knelpunten integraal te komen tot maatregelen. Daarbij zoekt Scheldestromen vroegtijdige afstemming en worden kansen voor samenwerking in de ruimtelijke ordening benut.
Uit een inventarisatie van de functies in het gebied worden de behoeften ten aanzien van het watersysteem in beeld gebracht. Dit vormt de basis bij actualisatie van een peilbesluit. Uitzondering hierop zijn locaties en omstandigheden waarbij het niet meer haalbaar is om het peil de functie te laten volgen. Scheldestromen neemt daarmee een duurzaam en maatschappelijk verantwoord besluit dat zo goed mogelijk aansluit op de gebiedsfuncties ten aanzien van passende peilen.

3.2 Voortgang

3.2.1 Instrumentarium actueel houden peilbesluiten

In 2024 is gestart met het opstellen van het proces/methode voor het actueel houden van de 15 peilbesluiten. Hiervoor is een proces ingericht voor het evalueren van de peilbesluiten. Voor enkele peilbesluiten is in 2024 op deze manier nagegaan deze nog passend is voor het gebied. Deze wijze van het toetsen op actualiteit is beleidsmatig vastgelegd in de vernieuwde Nota Peilbesluiten (2025). Een peilbesluit wordt elke drie jaar geëvalueerd om te bepalen of deze nog voldoet aan de actuele omstandigheden en of aanpassingen nodig zijn. Dit zorgt ervoor dat per (WBP-) planperiode elk peilbesluit tweemaal getoetst wordt. Op deze manier kan tijdig worden ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen.
De evaluatie van een peilbesluit kan tot twee mogelijke uitkomsten leiden:

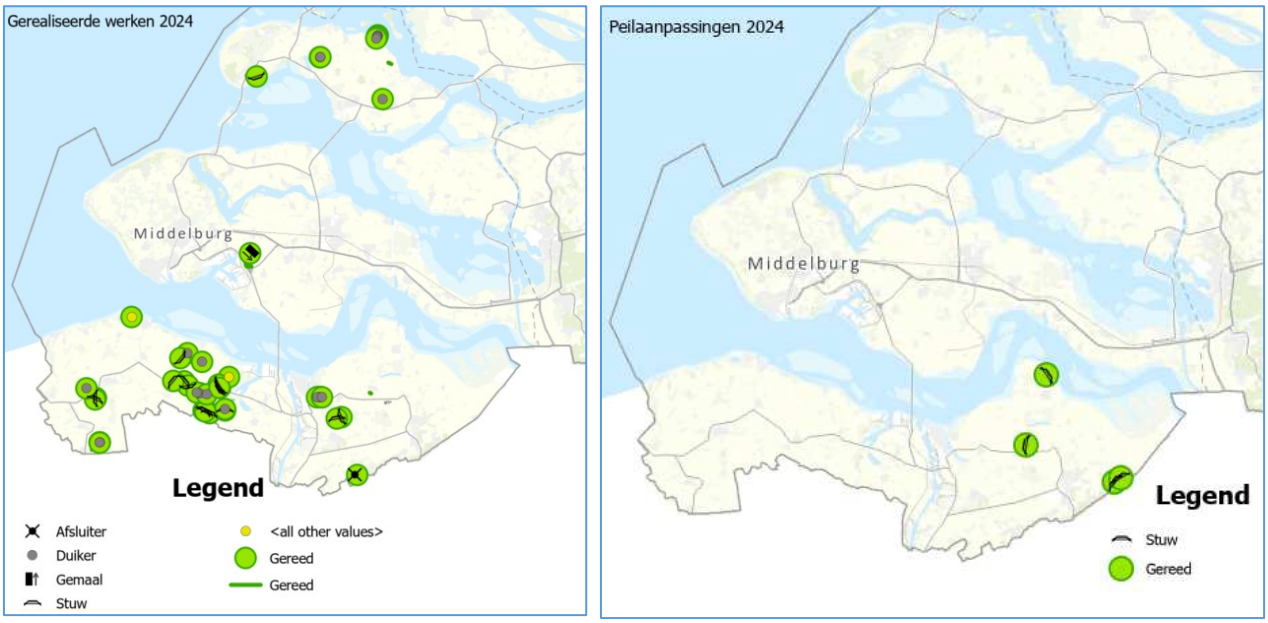
- Het peilbesluit is nog actueel en er zijn geen aanpassingen nodig;
- Het peilbesluit is niet meer actueel en vereist een actualisatie.

Daarbij is ook vastgesteld dat een peilbesluit bij een evaluatie niet ouder mag zijn dan 17 jaar. Is dit wel geval, dan zal het peilbesluit altijd actualisatie vereisen, om zo een maximale geldigheid van 20 jaar te waarborgen. Het proces voor actualisatie van peilbesluiten moet nog worden uitgewerkt.

3.2.2 Maatregelen volgend uit PWO-watergebiedsplannen

In de periode 2004-2023 zijn in het PWO-proces 15 watergebiedsplannen opgesteld voor alle gebieden in Zeeland. Hieruit volgden nieuwe peilbesluiten voor deze gebieden. Hoewel alle peilbesluiten van kracht zijn, moeten in meerdere gebieden nog maatregelen worden uitgevoerd voordat een gewijzigd peil uit het betreffende peilbesluit kan worden doorgevoerd. De gebieden waar een groot deel van de maatregelen nog wordt uitgevoerd, of nog moet worden onderzocht, zijn het westen van Zeeuws-Vlaanderen, Schouwen-Duiveland en Zuid-Beveland-Oost (zie figuur 3.4).

In 2024 is deel van de maatregelen afgerond. Verspreid door het gebied zijn duikers, stuwen en waterlopen aangepast om voor een betere drooglegging te zorgen (fysieke maatregelen). Daarnaast zijn in peilgebieden peilaanpassingen doorgevoerd om de peilbesluiten daadwerkelijk te effectueren (niet-fysieke maatregelen). Een overzicht van de in 2024 uitgevoerde fysieke en niet-fysieke maatregelen is aangegeven in figuur 3.1.

Figuur 3.1. Overzicht van in 2024 uitgevoerde fysieke en niet-fysieke maatregelen ten behoeve van het voeren van passende peilen.

Over het uitvoeren van de fysieke maatregelen zijn de volgende zaken te melden:

- In West-Zeeuws Vlaanderen zijn in totaal 11 stuwen verwijderd. Een belangrijke reden hiervoor is het samenvoegen van verschillende peilgebieden. In sommige gevallen was een stuw al buiten bedrijf waardoor de stuw geen functie meer had. Daarnaast zijn in dit gebied meerdere duikers voorzien van een afsluiter. Ook zijn er enkele nieuwe duikers en stuwen aangelegd.
- In gebied Othene zijn enkele duikers vergroot en is er een nieuwe duiker geplaatst. Er is in 2024 één nieuwe stuw geplaatst en bij stuw Capellestraat is de maximale stuwstand aangepast.
- In Zuid-Beveland is gemaal Kasteelweg vernieuwd.
- Op Duiveland zijn zes duikers aangepast vanwege een stremmende werking. Tot slot zijn er op Schouwen een duiker en een stuw aangepast.

3.3 Prestaties

Voor het monitoren van de voortgang zijn drie prestatie-indicatoren opgesteld. De resultaten van 2021 t/m 2024 op deze prestatie-indicatoren zijn weergegeven in tabel 3.1.

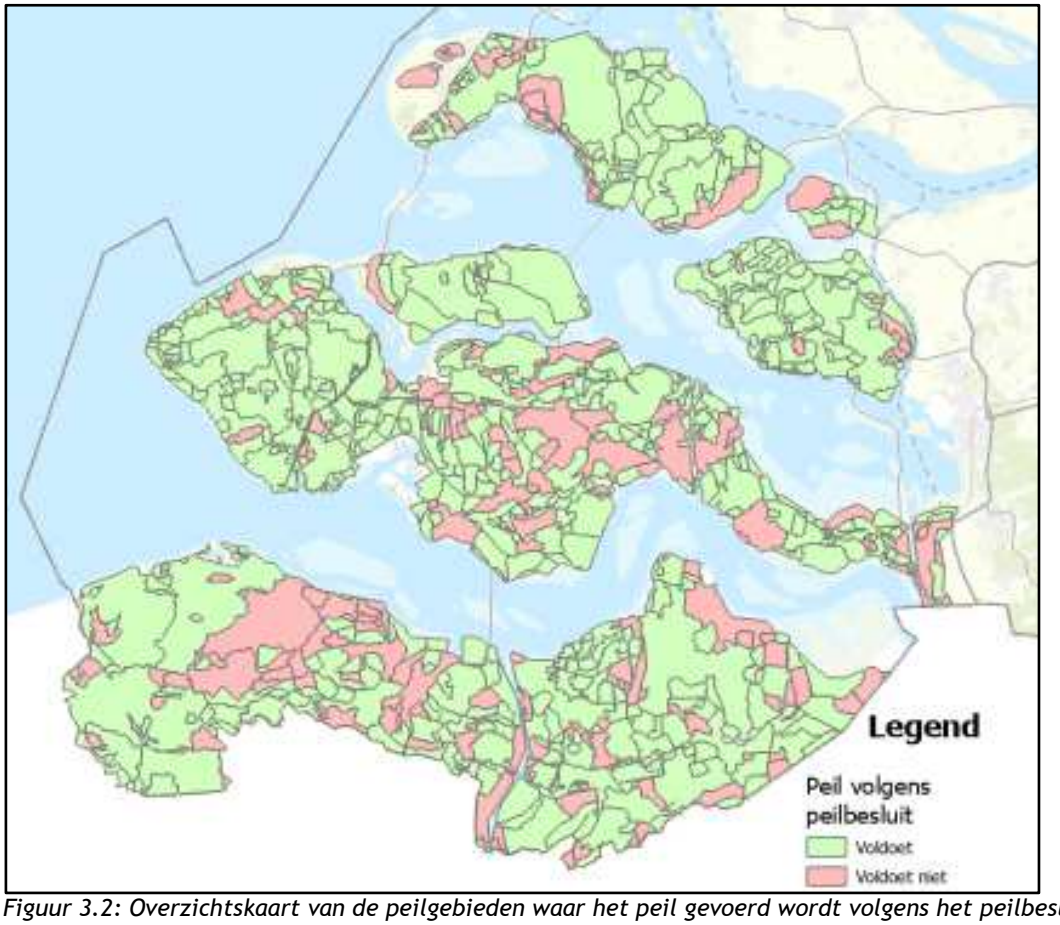
Tabel 3.1. Prestatie indicatoren passende peilen (cursief is gerealiseerd, "recht*" de doelstelling voor de komende jaren).*

Prestatie-indicator	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Het gebied heeft een actueel vastgesteld peilbesluit (%)	83%	*83%*	*100%*	*100%*	100%	100%	100%
Peilgebieden ingesteld volgens het peilbesluit Ingesteld in 2024	*	*	76% *76%*	80% *77%*	82%	85%	90%
Aantal afwijkingen van de bandbreedte in het peilgebied door technisch falen	*3*	*1*	*1*	*0*	<5	<5	<5

**Prestatie indicator was in deze jaren nog niet vastgesteld.*

De eerste prestatie-indicator geeft voor 2024 aan dat op basis van de resultaten van het PWO-proces 100% van alle gebieden een actueel peilbesluit heeft, afgestemd op een juiste drooglegging in lijn met GGOR.

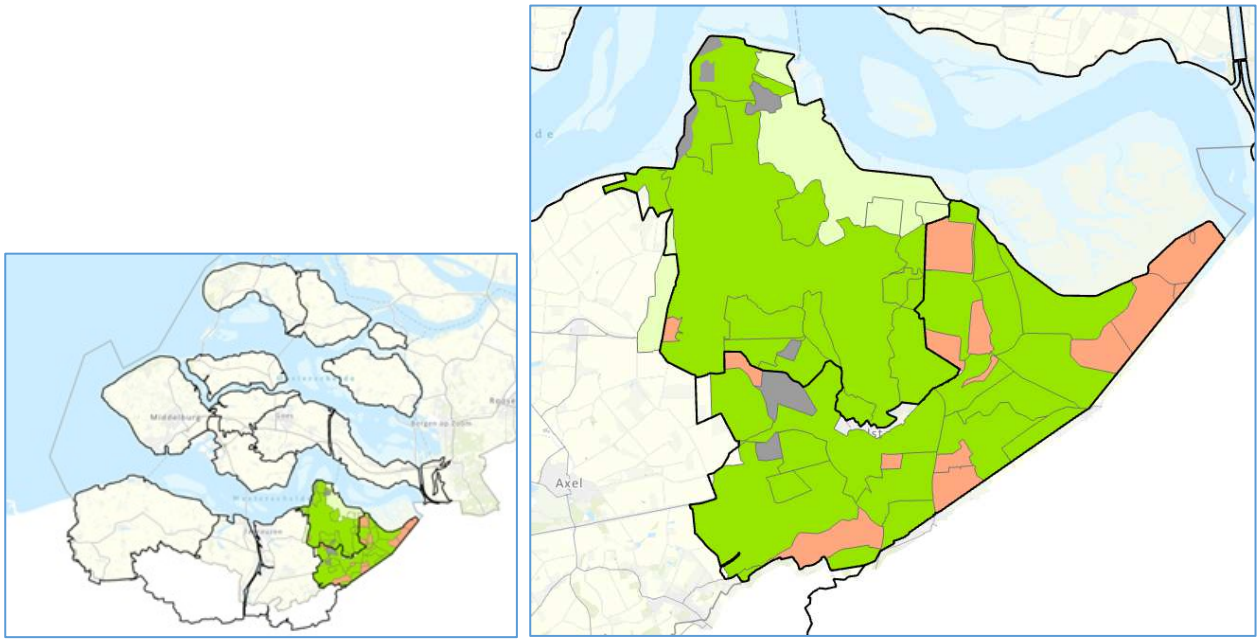
De tweede prestatie-indicator betreft de voortgang van het doorvoeren van de juridische peilen in de praktijk. Voor de afronding van de plannen uit het PWO-proces moet nu toe worden gewerkt naar het voeren van de daadwerkelijke peilen in het gebied (praktijksituatie) volgens het peilbesluit (juridische situatie). Eind 2024 werd in 77% van het beheergebied het juridische peil uit het peilbesluit gevoerd (tabel 3.1). In figuur 3.2 is de ligging en peilinstelling in de peilgebieden volgens peilbesluit weergegeven.

Figuur 3.2: Overzichtskaart van de peilgebieden waar het peil gevoerd wordt volgens het peilbesluit, eind 2024.

De laatste indicator betreft het aantal afwijkingen buiten de bandbreedte van het peil als gevolg van technisch falen van een kunstwerk. In het Waterschapsbeheerprogramma staat dat een dergelijke afwijking maximaal 5 keer per jaar mag optreden; er wordt gestreefd naar zo min mogelijk afwijkingen. In 2024 is geen enkele afwijking als gevolg van technisch falen opgetreden.

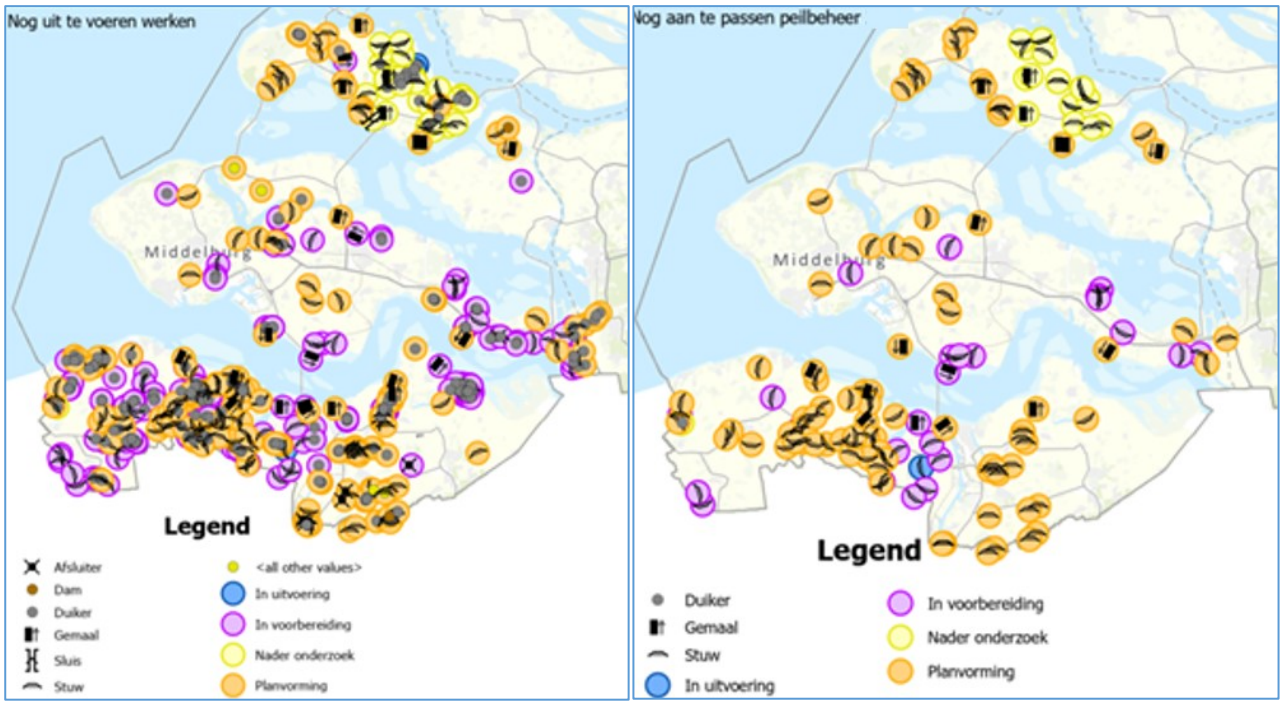
Zoals hiervoor is vermeld, zijn alle PWO's afgerond en zijn gebieden getoetst aan GGOR, WB21-normering en KRW. Op basis daarvan is de prestatie-indicator voor actualiteit van de peilbesluiten gesteld op 100%. Voor het actueel houden van de peilbesluiten zijn door middel van het nieuwe evaluatieproces in 2024 twee van de vijftien peilbesluiten geëvalueerd (Paal en Campen, zie ook figuur 3.3). Het gebied Paal is beoordeeld als niet actueel. Hiervoor dient het proces voor actualisatie te worden opgestart, om het actualiteitspercentage op (of dicht bij) 100% te houden. De start van de actualisatie staat gepland in 2025. Het peilbesluit van Campen is nog steeds actueel. Voor deze twee gebieden zijn de resultaten per peilgebied weergegeven in figuur 3.3.

Figuur 3.3. Overzichtskaart van de resultaten van de peilbesluitevaluatie in 2024. Peilgebieden die het peilbeheer conform het peilbesluit hanteren zijn groen, peilgebieden die nog in afwachting zijn van maatregelen zijn lichtgroen. De rode gebieden geven peilgebieden aan die niet voldoen aan het peilbesluit. De grijze gebieden zijn om verschillende oorzaken niet beoordeeld. De gebieden zijn van elkaar onderscheiden door dikgedrukte zwarte lijnen. Campen is het noordelijke gebied van de twee "ingekleurde" gebieden; Paal is het zuid-oostelijke gebied.

3.4 Duiding en doorkijk

In de periode van 2005 tot 2023 zijn alle deelgebieden in de PWO onderzocht en voorzien van actuele peilbesluiten. De meest recente peilbesluiten zijn vastgesteld in Schouwen, Duiveland, Othene en West Zeeuws-Vlaanderen. Voor de overige gebieden zijn de meeste maatregelen al uitgevoerd.
Momenteel moet het peilbeheer voor ongeveer 120 stuwen of gemalen verspreid over Zeeland nog worden aangepast om te kunnen voldoen aan de peilbesluiten (figuur 3.4, rechts). De meeste van deze aanpassingen kunnen pas plaatsvinden nadat de bijbehorende fysieke PWO-maatregelen zijn uitgevoerd. In figuur 3.4 (links) is een statusoverzicht gegeven van de nog uit te voeren maatregelen.
De maatregelen die voortvloeien uit de watergebiedsplannen zijn voor zowel de WB21-opgave als de inrichtingsmaatregelen voor de peilbesluiten grotendeels in voorbereiding. Deze worden echter deels belemmerd door problemen met grondverwerving. Deze problemen ontstaan doordat grond niet beschikbaar wordt gesteld door de grondeigenaren. Als oplossing kan gezocht worden naar een andere inpassing in de omgeving of voor alternatieve maatregelen om het probleem op te lossen.

Figuur 3.4. Overzicht van de nog uit te voeren fysieke en niet fysieke maatregelen ten behoeve van het voeren van passende peilen.

Voor het actueel houden van de peilbesluiten wordt ieder peilbesluit met een evaluatie beoordeeld op actualiteit. Ieder jaar zullen er vijf peilbesluiten geëvalueerd worden. Als blijkt dat een peilbesluit niet meer actueel is, wordt een nieuw peilbesluit opgesteld. Het opstellen van een (herzien) peilbesluit en het eventueel daarvoor benodigde onderzoek staat los van de evaluatie. Het proces voor het actualiseren van een peilbesluit wordt in 2025 opgesteld en aan de hand daarvan wordt de actualisatie van het peilbesluit Paal opgestart.

4 Duurzaam grondwater

4.1 Strategie/aanpak

In het Waterschapsbeheerprogramma 2022-2027 is opgenomen: Bij het opstellen en de uitvoering van het huidige grondwaterbeleid van Scheldestromen is uitgangspunt om het waterbeheer duurzaam uit te voeren. Dit houdt in dat er een evenwicht is tussen onttrekking en aanvulling, waarbij verzilting van zoetwatervoorraden wordt voorkomen. De afgelopen periode en de komende jaren ligt de focus op het ontwikkelen van meer kennis en inzicht over de toestand van het grondwatersysteem, zeker gezien de effecten van een veranderend klimaat op het grondwater.

Hiertoe zetten we in de waterbeheerperiode 2022-2027 in ieder geval in op de volgende activiteiten:

- We zetten in op vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- We geven invulling aan de monitoring van grondwaterhoeveelheden en de instandhouding daarvan (onder verantwoordelijkheid van de Provincie Zeeland).
- Verschillende onderzoeken worden in de periode 2022- 2027 uitgevoerd om kennis en inzicht te vergroten. Dit betreft onder andere de invloed van kleine onttrekkingen; op welke wijze debietmeters een bijdrage kunnen leveren aan de instandhouding van de grondwatervoorraad; de mogelijkheden en voorwaarden voor het onttrekken van water uit dunnere zoetwaterbellen; looptijden van vergunningen en mogelijkheden van grondwatermonitoring en -modellering.
- Aan de hand van onderzoeksresultaten bekijken we, samen met samenwerkingspartners zoals de provincie, hoe eventuele oplossingen of maatregelen meer duurzaam geïmplementeerd kunnen worden en wat daarvoor nodig is (zoals eventuele aanpassingen in beleid).
- Samen met externe partners zetten we nog meer in op voorlichting en communicatie.

4.2 Voortgang

Net als in de voorgaande jaren zijn in 2024 door het Team Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) meldingen en aanvragen om vergunningen afgehandeld voor het onttrekken van grondwater. De aanvragen variëren van bijvoorbeeld de aanleg van een riolering van 100 m tot aan bemalingen van TenneT. Dit voorbeeld illustreert dat het aantal meldingen en vergunningaanvragen niets zegt over de omvang van de werkzaamheden.
Door de wat minder extreme droogte dan in 2023 valt 2024 relatief rustig te noemen. Wel werd door initiatiefnemers nagedacht en gezocht naar alternatieven om in de toekomst beter voorbereid te zijn op drogere tijden. Regelbare drainages, het plaatsen van waterconserveringsstuwen, de aanleg van waterbassins of combinaties daarvan zijn activiteiten die in opmars zijn. Over concrete initiatieven is door onze vergunningverleners veelvuldig met initiatiefnemers gecommuniceerd en plannen zijn getoetst aan de waterschapsregels en -beleid.

In 2023 is het Ministerie van Verkeer en Waterstaat gestart met een onderzoek naar de mogelijkheden voor een landelijke vergunnings- of meldingsplicht voor het onttrekken van grondwater. Hierbij is de Unie van Waterschappen betrokken. Via de Unie is onze bijdrage gegeven, waarbij ingestoken wordt op het kunnen continueren van de huidige regionaal toegesneden regels. In onze bijdrage brengen we steeds de specifieke Zeeuwse situatie onder de aandacht, waarmee we willen onderbouwen dat een vergunningplicht niet noodzakelijk is voor duurzaam grondwaterbeheer. Naast de ontwikkelingen op vergunningplicht is het ministerie ook met een eerste verkenning gestart over het instellen van grondwateronttrekkingsplafonds. Ook over deze ontwikkeling is met het ministerie van gedachten gewisseld. In 2025 lopen deze beide trajecten door.

Op het vlak van monitoring en modellering wordt intensief samengewerkt met de provincie. De verantwoordelijkheid voor het grondwatermeetnet ligt primair bij de provincie. Voor de uitbreiding van het meetnet met zoet-zout grensvlakmetingen wordt samengewerkt met Scheldestromen vanuit het oogpunt van een gedeelde verantwoordelijkheid op het gebied van het in stand houden en inzicht krijgen in de zoetwatervoorkomens. In 2023 is een pilot gerealiseerd en het meetinstrument in het veld getest, de volledige inrichting van het meetnet was voorzien voor 2024 maar mede door capaciteitsgebrek en problemen rondom de aanbesteding is deze planning niet gehaald. Dit project loopt in 2025 door.

De eerste aanbesteding voor Freshem-NL is mislukt en heeft een jaar vertraging opgelopen. De voorbereidende werkzaamheden voor Freshem-NL liepen in 2024 door en een alternatieve onderhandelingsprocedure hebben geleid tot een contract voor het vliegen, zodat – zeer waarschijnlijk - in 2025 boven een aantal gebieden in Zeeland de data ingewonnen wordt.

De oplevering door Deltares van het Grondwatermodel heeft mede door de complexiteit van zoet en zout grondwater vertraging opgelopen. De definitieve oplevering is doorgeschoven naar 2025.

De projecten ‘kleine grondwateronttrekkingen’ en ook ‘debietmeters’ (debietmeting van onttrekken van grondwater) hebben zowel een onderzoekscomponent als een sterke relatie met VTH. De uitvoering van de werkzaamheden gaan trager dan gepland door beperkte capaciteit en de complexe problematiek.

Voor kleine onttrekkingen is in 2024 gewerkt aan een voorstel voor het aanpassen van de regelgeving. Verdere uitwerking en besluitvorming zijn voorzien voor 2025 en de daaropvolgende jaren.

Ten aanzien van de debietmeters zijn in 2024 de voorbereidende werkzaamheden voor de proef gestart en is gezocht naar agrariërs die op vrijwillige basis willen deelnemen. Met deze agrariërs zijn overeenkomsten gesloten. Bij vier verschillende agrariërs worden twee typen debietmeters getest.
Het testen van twee typen debietmeters in Zeeland is waardevol, omdat de regio te maken heeft met uiteenlopende waterkwaliteiten, variërend van schoon zoet grondwater tot brak en zout grondwater. Hiermee kan de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van beide meetmethoden onder diverse omstandigheden worden geëvalueerd. De daadwerkelijke monitoring van het onttrokken debiet vindt plaats in 2025.

4.3 Prestaties

Op het gebied van grondwater zijn er geen prestatie-indicatoren opgesteld.

4.4 Duiding en doorkijk

Sinds de afgelopen droge jaren staat het onderwerp grondwater en het duurzaam gebruik daarvan steeds meer in de (landelijke) belangstelling. In de kamerbrief “Water en bodem sturend” komt het onderdeel grondwater aan de orde waarbij centraal staat dat er meer zicht dient te komen op de grondwateronttrekkingen.
Vanuit het ministerie loopt nu het onderzoek naar een mogelijke landelijke vergunningsplicht, het instellen van een grondwateronttrekkingsplafond en de verplichting om het daadwerkelijk onttrokken debiet beter te meten en registreren. Dit vraagt van Scheldestromen een behoorlijke inzet om de Zeeuwse belangen goed te kunnen inbrengen. Tegelijkertijd heeft Scheldestromen, samen met de provincie, de regelgeving en registraties al behoorlijk goed op orde. De onderwerpen die Scheldestromen oppakt, zoals de kleine onttrekkingen en de proef met debietmeters, sluiten dan ook aan bij de landelijke ontwikkelingen.

5 Gezond water

De Europese Kaderrichtlijn water (KRW) geeft alle lidstaten de opdracht uiterlijk in 2027 ecologisch gezond water te hebben in de sloten, kanalen, beken, plassen en rivieren. In 2009 zijn hiervoor de eerste stroomgebiedsbeheerplannen (SGBP) opgesteld. In deze plannen zijn de abstracte doelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water vertaald naar concrete maatregelen.
Het Europese doel richt zich op de ecologische waterkwaliteit. Momenteel loopt de uitvoering van het derde SGBP. Deze loopt tot en met 2027 en hierna zijn geen mogelijkheden meer tot fasering (uitstel). In het beheergebied van Scheldestromen liggen 39 KRW-waterlichamen.

5.1 Strategie/aanpak

In 2027 moet aan de doelen van de KRW voldaan zijn. Naast Europees en landelijk vastgestelde doelen, zijn er ook regionaal doelen vastgesteld die specifiek zijn afgestemd op de lokale omstandigheden. Dit betreft de fysisch-chemische en biologische KRW-doelen. In het verleden zijn deze afgeleid op basis van de toen beschikbare kennis. In de loop der jaren werd echter steeds duidelijker dat er meer systeemkennis nodig is over het functioneren/reageren van brakke wateren. Afgelopen jaren is daarom via diverse sporen gewerkt aan kennisontwikkeling en de onderbouwing van beter passende doelen. Vanuit de Kennisimpuls Brakke Wateren zijn verschillende inzichten opgedaan maar dat heeft nog onvoldoende handvatten gegeven om te bepalen wat het streefdoel voor brak water zou moeten zijn. Scheldestromen blijft zich, ook door het nemen van maatregelen, inzetten om in 2027 een goede ecologische waterkwaliteit te bereiken.

Naast de 39 KRW-lichamen zijn er in Zeeland veel overige wateren zoals stadswater, natuurwater en de kleinere sloten in het beheergebied. Deze overige wateren monden veelal uit in de KRW-waterlichamen en zijn daarmee van invloed op de waterkwaliteit aldaar. Ook hiervoor zijn door de provincie doelen vastgelegd. De toestand hiervan wordt niet aan de EU gerapporteerd en er zijn geen specifieke maatregelen voorzien, maar verbetering van de waterkwaliteit van deze overige wateren moet volgen uit landelijk en regionaal beleid (bijvoorbeeld voor afvalwaterketen, diffuse bronnen) en maatregelen die in het kader van de KRW getroffen worden. We richten ons vooral op monitoring, stimulering, vergunningverlening, toezicht en handhaving. Hierbij speelt het beginsel van ‘geen achteruitgang’ een belangrijke rol.

5.2 Voortgang

In 2023 zijn beter passende KRW-doelen afgeleid, welke in maart 2025 formeel zijn vastgesteld in het Regionaal Waterprogramma van de provincie Zeeland.

In vervolg op de Kennisimpuls Brakke Wateren is in 2024 vanuit Scheldestromen een projectleider gestart om een vervolgopdracht op te stellen. Met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, provincie Zeeland, Rijkswaterstaat Zee & Delta, STOWA en vijf andere waterschappen is in goede samenwerking een aanbestedingstraject opgestart. Het project is inmiddels aanbesteed en de resultaten worden opgeleverd in Q4 2025. De verwachting is dat de vervolgopdracht de opgedane kennis uit de Kennisimpuls Brakke Wateren verder concretiseert. Hierdoor zullen waterbeheerders beter in staat zijn om realistische KRW-doelen voor verschillende typen brak water af te leiden en effectieve maatregelen kunnen formuleren om de KRW-doelen te realiseren.

De voorbereiding voor het volgende Stroomgebiedbeheerplan (SGBP4) is eind 2024 ambtelijk opgestart. Het SGBP4 is voor de periode 2028 t/m 2033. Omdat het niet waarschijnlijk is dat in 2027 alle doelen van de KRW zijn gehaald, én omdat nieuwe uitdagingen zoals de opkomst van exoten en klimaatverandering de waterkwaliteit onder druk zetten, zal het nodig zijn maatrege-

len op te nemen voor de periode na 2027. De plannen worden vastgelegd in het nieuw op te stellen Water(schaps)beheerplan voor de periode 2028 t/m 2033. Vaststellen van de ontwerpplannen staat gepland voor Q4 2026.

5.2.1 Maatregelen

Vispassages
In 2023 is de bestuurlijke vaststelling over locatiewijzigingen en daarmee de definitieve keuze voor de locaties voor aanleg van de resterende zes vispassages, afgerond. In 2024 zijn de vispassages De Poel en Lovenpolder gerealiseerd en is aangevangen met vispassage Dreefken. Deze zal in het derde kwartaal 2025 worden opgeleverd. Bovenop de vastgestelde maatregelen leggen we in het InterReg project Klimaat robuust Watermanagement een vispassage bij gemaal Langeweg aan in 2027.

Het behalen van de doelstelling om voor eind 2027 de resterende vispassages te realiseren is als volgt geprogrammeerd, zie tabel 5.1.

Tabel 5.1 Voortgang vispassages.

Locatie	Planning	Status
Vispassage gemaal De Poel	Q2 - 2024	Opgeleverd volgens planning
Vispassage gemaal Lovenpolder	Q4 - 2024	Opgeleverd volgens planning
Vispassage stuw Dreefken	Q4 - 2024 (*oorspronkelijk*) Q3 – 2025 (*herzien*)	In aanbouw, achter op schema
Vispassage gemaal Borssele	Q4 - 2026	In voorbereiding, op schema
Vispassage Nieuwesluis	Q4 - 2026	In voorbereiding, op schema
Vispassage gemaal De Luyster	Q4 - 2026	In voorbereiding, op schema
Vispassage gemaal Langeweg	Q2 - 2027	In voorbereiding, **nieuw**

Natuurvriendelijke oevers
Per 31 december 2024 is 13,4 km van de in totaal geplande 38,2 km aan natuurvriendelijke oevers (nvo) aangelegd. Met de voorbereiding of uitvoering van nvo's van 5,9 km is gestart. Van de aanlegtrajecten die oorspronkelijk voor uitvoering in 2024 stonden gepland (3,6 km) is 1 km uitgevoerd. De rest is doorgeschoven naar 2025. De redenen hiervoor is een combinatie van factoren. Enerzijds leidden ongunstige weersomstandigheden en beperkte bereikbaarheid van percelen tot vertraging. Anderzijds bood de situatie de mogelijkheid om de opgave uit te breiden met aangrenzende percelen. Door deze werkzaamheden te bundelen, kan de uitvoering efficiënter en kosteneffectiever plaatsvinden binnen één integrale uitvoeringsronde in 2025.

In 2024 is ongeveer 86 km als zoekgebied overgedragen aan de afdeling Grondzaken. Zij heeft de opdracht om te inventariseren of de grond kan worden verworven voor aanleg van nvo's en bij een positieve uitslag de benodigde grond aan te kopen.
Daarnaast moet er nog circa 26 km op mogelijkheden voor nvo's worden geïnventariseerd op haalbaarheid. Dit zijn gronden die zijn aangedragen als optie voor KRW, maar waarbij de technische en financiële haalbaarheid nog moet worden getoetst.

Vooral door recente wijzigingen in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), biedt de aanleg van natuurvriendelijke oevers geen voordelen meer voor verkopende partijen. De nadruk binnen het landbouwbeleid ligt nu meer op brede thema's zoals klimaat, bodemkwaliteit en emissiereductie, en minder op kleinschalige landschapselementen zoals natuurvriendelijke oevers. Dat betekent dat de directe vergoedingen voor het aanleggen van zulke oevers zijn versoberd of zelfs helemaal verdwenen. Tegelijkertijd is de administratieve kant van de regeling niet eenvoudiger geworden. Waar natuurvriendelijke oevers ooit een win-win konden zijn voor boer én biodiversiteit, merken we nu dat veel Zeeuwse agrariërs ervoor kiezen om hun grond niet te verkopen of aan te passen omdat het voor hen financieel niet meer loont.

Vermindering stikstof in effluent van rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's)
Om in 2027 te kunnen voldoen aan de KRW-eisen zijn eerder 4 rwzi's genoemd waar maatregelen getroffen zouden moeten worden.
- Rwzi Oostburg is in 2018 omgebouwd en gerenoveerd. Zo is onder andere het gehele beluchtingssysteem (blowers, beluchtingsplaten en bijbehorend leidingwerk) vervangen waarmee de capaciteit op het gebied van stikstofverwijdering is toegenomen. Uit een analyse van de stikstofgehaltes over de periode 2014 (vóór renovatie) tot 2024 (na renovatie) blijkt dat de gemiddelde stikstofconcentratie in de zomerperiode 6 mg/l bedraagt. Vóór renovatie varieerde de stikstofconcentratie tussen 8 en 10 mg/l.
- Rwzi Breskens is in 2018/2019 verbouwd. Er is een geheel nieuwe Nereda-installatie gebouwd en de conventionele zuivering is buiten bedrijf gesteld. Zuivering Groede is ook buiten bedrijf gesteld en het afvalwater dat eerst naar zuivering Groede ging, gaat sinds de verbouwing naar zuivering Breskens. Uit effluentanalyses blijkt dat rwzi Breskens na de verbouwing niet beter is gaan presteren op het gebied van stikstofverwijdering. De zuivering voldoet ruimschoots aan de effluenteis van 10 mg N/l als voortschrijdend jaargemiddelde. Dat is de waarde waarop de zuivering is ontworpen en die vanuit de vergunning behaald dient te worden. Destijds waren aanvullende eisen vanuit de KRW nog niet in beeld. In 2025 worden maatregelen genomen zodat de stikstofverwijdering wordt geoptimaliseerd.
- Met betrekking tot de KRW wordt de rwzi Camperlandpolder voorbereid en in 2026 voorzien van "analysers" voor de processturing. Met de installatie van analysers voor ammonium, fosfaat en nitraat, wordt de processturing veel beter, waardoor met name de stikstofverwijdering beter zal verlopen. Hiermee verwachten we een lager stikstofgehalte (< 6 mg/l tijdens de zomermaanden) te kunnen halen.
- Voor de Rwzi Kloosterzande is bekend welke stikstofbeperkende maatregelen moeten worden genomen om de belasting op het watersysteem te beperken. De uitvoering is gepland in 2027.

Emissiebeleid
Deltaplan agrarisch Waterbeheer (DAW) - het DAW is één van de vastgestelde KRW-maatregelen. De agrarische sector is trekker van deze maatregel. In het WBP is opgenomen dat Scheldestromen hierin ondersteunt en stimuleert. Dat de agrarische sector werkt aan het beperken van de emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen is namelijk van groot belang voor het verbeteren van de waterkwaliteit en daarmee voor het bereiken van de KRW-doelen. De voorbereiding met de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO) en Provincie heeft geleid tot twee initiatieven gericht op bewustwording van het belang van gezond oppervlakte- en grondwater:

- Deelproject 1: BodemUP Zeeland, waarin bodemcoaches agrariërs helpen om hun bemestingsplannen beter af te stemmen op het nitraatresidu in de akker.
- Deelproject 2: Schoon Water Zeeland 2.0, waarin watercoaches, aan de hand van de actuele waterkwaliteit, agrariërs inzicht geven hoe ze de belasting van het oppervlaktewater door toepassing van gewasbeschermingsmiddelen kunnen terugdringen.

In 2025 is hiervoor een subsidieaanvraag ingediend. Naar verwachting gaan de projecten in 2025 van start.

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLB) - in 2024 heeft Scheldestromen ingestemd met cofinanciering in het ANLB voor de periode 2025 tot en met 2028. In overleg met Provincie Zeeland is dit ingevuld in de vorm van 3m brede kruidenrijke akkerranden langs primaire waterlopen binnen het gehele werkgebied. De uitvoering van deze regeling gebeurt door Poldernatuur Zeeland. Tot nu toe is er zo'n 100 km aan akkerranden aangelegd. Naar verwachting zullen in 2025 meer inschrijvingen volgen.
Scheldestromen ondersteunt deze akkerrandprojecten omdat zij bijdragen aan vermindering van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen naar de sloot. Het is echter niet mogelijk om dit effect nauwkeurig te kwantificeren. In de akkerranden zijn opvallend veel honingbijen en andere waardevolle insecten waargenomen. Dit is gunstig voor de biodiversiteit en het

kan een bijdrage leveren aan het beperken van plaaginsecten op aangrenzende landbouwgewassen waardoor minder gewasbeschermingsmiddelen nodig zijn. Toepassing van deze randen helpt ook mee aan de bewustwording bij landbouwers dat maatregelen nodig zijn om de waterkwaliteit te verbeteren.

Nitraatactieprogramma (NAP) - met de maatregelen uit het NAP reguleert het Rijk de afstroom van nutriënten vanuit de landbouw naar het oppervlakte- en grondwater. Het NAP wordt iedere vier jaar geactualiseerd. Sinds 2024 is het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) gestart met het opstellen van het 8e NAP dat ingaat op 1 januari 2026.
Ter voorbereiding van het 8e NAP wordt door de Universiteit Wageningen een nieuwe bronnenanalyse voor stikstof en fosfor uitgevoerd. Hierbij wordt de bronbelasting door o.a. de landbouw, rwzi's, kwel, natuurlijke achtergrondbelasting en depositie berekend op basis van de meest recente gegevens en data. Scheldestromen levert hiervoor de haar beschikbare data aan en geeft feedback bij de verschillende processtappen.
Met behulp van de nieuwe bronnenanalyse kunnen onderbouwd de best passende maatregelen worden afgeleid voor het 8e NAP. Scheldestromen brengt via de Unie van Waterschappen actief haar gebiedskennis in om zo tot goede maatregelen te komen voor het beheergebied.

PFAS onderzoek - medio 2024 zijn de resultaten beschikbaar gekomen van het in 2023 gestarte onderzoek naar PFAS in het effluent van de 15 rwzi's. Alle rwzi's zijn matig belast met PFAS aangevoerd vanuit de riolering. Door de externe projectadviseur en auteur van het rapport is geadviseerd onderzoek te starten naar de bronnen van PFAS voor de rwzi's Willem Annapolder, Walcheren en Mastgat. Daarnaast zijn bij rwzi's Waarde, Westerschouwen, Sint Maartensdijk, Tholen, Breskens, Oostburg en Kloosterzande op basis van het verontreinigingspatroon waarschijnlijk specifieke PFAS-bronnen aanwezig, anders dan huishoudens. Het bronnenonderzoek bij deze rwzi's krijgt echter een lagere prioriteit.
Op 10 september 2024 zijn de onderzoeksresultaten en aanbevelingen via een webinar gedeeld met bestuurlijk Zeeland en andere geïnteresseerden. Met de Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD) zijn gesprekken gestart om te komen tot een plan van aanpak voor de gewenste bronaanpak.

5.3 Prestaties

Tabel 5.2. Prestatie-indicatoren uitvoering KRW-maatregelen

Prestatie-indicator	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Watersystemen zijn bereikbaar voor vis (% t.o.v. de oppervlakte van het totale beheergebied)	Doel: 45% Gerealiseerd: 53%	Doel: 47% Gerealiseerd: 53%	Doel: 49% Gerealiseerd: 53%	Doel: 51% Gerealiseerd: 54%	Doel: 54%	Doel: 57%	Doel: 60%
Aantal km natuurvriendelijke oever aangelegd in het betreffende jaar	Doel: 3 Gerealiseerd: 1.25	Doel: 3 Gerealiseerd: 2.9	Doel: 3 Gerealiseerd: 9.5	Doel: 8.2 Gerealiseerd: 1.0	Doel: 8.5	Doel: 8.5	Doel: 7.9

Tabel 5.3 Prestaties gezond water

Prestatie-indicator	2021*	2022	2023	2024	2025	2026	Doel 2027
KRW-waterlichamen voldoen aan de normen voor de chemische waterkwaliteit (%)	0%	0%	0%	0%			100%
KRW-waterlichamen voldoen aan de doelen voor ecologische waterkwaliteit voor macrofauna (%)	41	33%	46%	51%			100%
KRW-waterlichamen voldoen aan de doelen voor ecologische waterkwaliteit voor macrofyten (%)	3	10%	21%	23%			100%
KRW-waterlichamen voldoen aan de doelen voor ecologische waterkwaliteit voor fytoplankton (%)	10	46%	41%	NNB			100%
KRW-waterlichamen voldoen aan de doelen voor ecologische waterkwaliteit voor vis (%)	74	56%	59%	54%			100%

**Tussen 2021 en 2022 zijn er doelaanpassingen waardoor vanaf 2022 op aangepaste normen is getoetst.*

De toetsing van de Kaderrichtlijn Water werkt volgens het 'one out all out-principe' (behalve voor nutriënten). Hierbij geldt dat als één stof of één parameter (waterplanten, vis, of anderszins) niet voldoet, het waterlichaam in het eindoordeel niet voldoet aan de eisen voor een goede toestand. Nadeel is dat verbetering in (een deel van) de parameters door deze methode niet zichtbaar wordt. In de bijlage zijn voor elk KRW-lichaam deeloordelen per parameter weergegeven. De toestand wordt in de tabellen weergegeven als momentopname waarbij de toestand in 2024 is uitgezet tegen de laatst gemeten toestand. Het is niet verplicht om jaarlijks voor alle KRW-lichamen alle parameters te onderzoeken. Wanneer in een bepaald jaar een specifieke parameter(groep) niet is onderzocht, is het laatst bekende oordeel weergegeven.

In 2024 is voor 13 KRW-waterlichamen van Scheldestromen de fytoplankton-, macrofyten- en macrofaunagemeenschap in kaart gebracht. De macrofyten- en macrofaunagemeenschap zijn getoetst aan de KRW-maatlatten. Op het moment van schrijven zijn de resultaten van de fytoplanktonanalyses nog niet bekend, en kan de fytoplanktongemeenschap nog niet worden getoetst aan de KRW-maatlat. Voor de waterlichamen Nol Zeven en Othene is de samenstelling van de visgemeenschap in kaart gebracht en getoetst aan de maatlat voor vissen (zie Bijlage 2, tabel 5.4).

Fytoplankton
Op het moment van schrijven zijn de resultaten van de fytoplanktonanalyses nog niet geleverd en kan de fytoplanktongemeenschap nog niet worden getoetst aan de KRW-maatlat.

Macrofyten (waterplanten)
In negen van de 39 KRW-waterlichamen voldoet de macrofytengemeenschap aan de KRW-doelstellingen (lees: beoordeling 'goed'). Het aandeel is hiermee gestegen van 21% in 2023 naar 23% in 2024. Het aantal waterlichamen waarin de macrofytengemeenschap wordt beoordeeld als zijnde 'slecht' is echter ook toegenomen (10 in 2023, 13 in 2024). In acht waterlichamen wordt de macrofytengemeenschap beoordeeld als zijnde 'ontoereikend'. In negen waterlichamen wordt de macrofytengemeenschap beoordeeld als zijnde 'matig'. Zie bijlage 1, voortgang op KRW-doelen, onderdeel macrofyten.
Het aantal waterlichamen waarin de macrofytengemeenschap als zijnde 'goed' wordt beoordeeld is nog steeds erg laag. In veel gevallen wordt de oeverbegroeiing gedomineerd door riet en zijn waterplanten afwezig. Al eerder is geconstateerd dat voor met name de sterk brakke M31-wateren de maatlat voor macrofyten niet goed functioneert. De natuurvriendelijke oevers die

aangelegd worden raken veelal met riet begroeid. Deze soort wordt voor de sterk brakke wateren als negatieve indicator gezien, en voor de licht brakke wateren als positieve indicator. Hierdoor zijn de toestandsoordelen voor sterk brakke wateren vaak erg laag. Daarnaast worden voor zowel de licht- (M30) als sterk brakke wateren (M31) (oever)soorten die kenmerkend zijn voor brakke condities niet meegenomen in de beoordeling. Dit geeft aan dat de maatlat voor macrofyten herziening vereist.

Macrofauna
In twintig van de 39 KRW-waterlichamen voldoet de macrofaunagemeenschap aan de KRW-doelstellingen. Het aandeel is hiermee gestegen van 46% in 2023 naar 51% in 2024. In geen van de waterlichamen wordt de macrofaunagemeenschap beoordeeld als zijnde 'slecht'. In één waterlichaam (Othene) wordt de macrofaunagemeenschap beoordeeld als zijnde 'ontoereikend'. In achttien waterlichamen wordt de macrofaunagemeenschap beoordeeld als zijnde 'matig', zie verder bijlage 1, voortgang op KRW-doelen, onderdeel macrofauna.
Opvallend is dat in de meeste waterlichamen waar de macrofaunagemeenschap beter wordt beoordeeld dan in het vorige monitoringsjaar, de macrofytengemeenschap een tegengesteld effect laat zien (lees: in wateren met een betere beoordeling voor de macrofaunagemeenschap, krijgt de macrofytengemeenschap een mindere beoordeling en vice-versa). Dit geeft aan dat de maatlatten voor de verschillende biologische kwaliteitselementen niet goed op elkaar aansluiten en herziening vereisen.

Vis
In geen van de 39 KRW-waterlichamen wordt de visgemeenschap beoordeeld als 'slecht'. De twee waterlichamen waarvoor de visgemeenschap als ontoereikend wordt beoordeeld betreffen uitsluitend sterk brakke, geïsoleerde watersystemen zonder verbinding met zoet water en de zoute Deltawateren. In 16 waterlichamen wordt de visgemeenschap beoordeeld als 'matig' en 21 zijn 'goed', zie bijlage 1, voortgang op KRW-doelen, onderdeel vis.

Voor het bepalen van het toestandsoordeel voor de visgemeenschap is de maatlat voor vissen in brakke wateren niet goed vormgegeven. In de referentiesituatie wordt uitgegaan van een estuarium dat in open verbinding staat met zowel zoet - als zout water. Deze situatie is op bijna geen van de KRW-waterlichamen in het beheergebied van toepassing. De maatlat bevat veel soorten die niet kunnen voorkomen bij de chloridegehalten die de KRW-waterlichamen kenmerken (echte zoutwatersoorten) en het in de waterlichamen aanwezige habitat (riviervissen die stromende omstandigheden prefereren). Daarnaast komen soorten als bot en paling vaak wel voor, maar worden deze slecht gevangen met de voorgeschreven bemonsteringsvistuigen.

Nutriënten: stikstof en fosfor
Brakke wateren zijn stikstof-gelimiteerd: stikstof is sturend voor de ecologische ontwikkeling. Stikstof komt via uit- en afspoeling van landbouwpercelen, kwelwater en rioolwaterzuiveringen in het watersysteem. Variaties in de concentraties van stikstof worden deels verklaard door omgevingsfactoren zoals veranderende weersomstandigheden (natte en droge perioden). In 2022 zijn de doelen voor stikstof per waterlichaam opnieuw afgeleid, waarbij rekening is gehouden met de achtergrondbelasting (kwel en nalevering bodem) in de betreffende gebieden. Ieder jaar wordt voor alle waterlichamen (39), de zomergemiddelde stikstofconcentratie getoetst aan deze doelen. In 2024 is de stikstofconcentratie in twee-derde van de waterlichamen lager dan in 2023, zie bijlage 1, de voortgang op KRW-doelen, onderdelen stikstof en fosfor.
De oorzaken voor de waargenomen veranderingen in 2024 zijn op dit moment niet duidelijk en vanwege de verschillende factoren van invloed ook lastig te achterhalen. Van nature is fosfor in hoge concentraties aanwezig in brakke wateren, waardoor deze voedingsstof in de meeste gevallen niet sturend is voor de ecologische ontwikkeling. De achtergrondconcentraties van fosfor in het beheergebied zijn nog niet goed te kwantificeren, waardoor het nog niet mogelijk was normen af te leiden waarin deze zijn verwerkt. In het nieuwe Regionaal Waterprogramma van de Provincie Zeeland zijn daarom geen normen meer opgenomen voor P in brakke wateren (wel

voor Bath-Oost, het enige zoete waterlichaam). Er wordt daarom (behalve voor Bath-Oost) niet meer getoetst op fosfor. Het is de bedoeling om in de toekomst passende normen voor fosfor af te leiden op een vergelijkbare manier als voor stikstof is gedaan, waarin rekening is gehouden met de achtergrondconcentraties.

Chemie - Prioritaire stoffen (PS) en specifieke verontreinigende stoffen (SVS)
De kwaliteit van ons oppervlaktewater wordt negatief beïnvloed door lozingen vanuit een grote verscheidenheid aan bronnen. Denk aan puntlozingen uit bedrijven en rioolwaterzuiveringen. Maar ook diffuse lozingen via afstromend hemelwater van verhardingen, atmosferische depositie, landbouwtoepassing van gewasbeschermingsmiddelen en mest, en van nature aanwezige stoffen vormen een bron.

Voor de KRW meten we de waterkwaliteit in 39 waterlichamen op een groot aantal stoffen. Voor deze stoffen zijn op landelijk en Europees niveau waterkwaliteitsnormen vastgesteld. Voor de toetsing van de waterkwaliteit van een waterlichaam hanteert de KRW het 'one out all out' principe. Dat betekent dat de chemische waterkwaliteit alleen voldoet als alle aangetroffen stoffen aan de normen voldoen. Door het grote aantal genormeerde stoffen in combinatie met de vele mogelijke verontreinigingsbronnen zijn er binnen ons beheergebied geen waterlichamen waarin alle relevante chemische stoffen aan de normen voldoen: geen enkel waterlichaam voldoet voor de PS en geen enkel waterlichaam voldoet voor de SVS parameters, met name door uranium. Niet alle waterlichamen zijn in 2024 bemonsterd. Voor de waterlichamen zonder nieuw oordeel is het oordeel van 2023 overgenomen, zie bijlage 1, voortgang op KRW-doelen.

In 2023 is op landelijk niveau gewerkt aan het afleiden van achtergrondconcentraties. Dit betreffen ook stoffen die er nu door het ‘one out all out’ principe voor zorgen dat geen van de waterlichamen voldoet. Stoffen die in 2024 nog niet voldoen aan de KRW-normen zijn onder andere stoffen met een van nature verhoogde achtergrondconcentratie zoals arseen, boor en ammonium. Voor een deel van de gemonitorde parameters is de rapportagegrens van het onderzoekslaboratorium hoger dan de norm. Die stoffen zijn daardoor niet toetsbaar.
In 2024 zijn voor een deel van de waterlichamen de niet-toetsbare stoffen geanalyseerd in een ander laboratorium met lagere rapportagegrenzen. Het verder verminderen van het aantal niet-toetsbare stoffen door biotamonitoring is voorzien voor 2025. KRW Stoffen (PS en SVS) die bij de biotamonitoring (biotamonitoring door het meten van aanwezige chemische stoffen in vissen) zullen worden meegenomen zijn kwik, fluorantheen, Benzo(a)Pyreen, chryseen, Benzo(a)Anthraceen, som PBDE’s, hexachloorbenzeen, hexachloorbutadieen, som a-, b-, en c-HBCDD’s, PFOS en derivaten, som 29 dioxines, furanen, som heptachloor en cis-heptachloor-epoxide, en dicofol. De meerderheid van deze stoffen, met name de somparameters, zijn in 2024 niet gemeten in oppervlaktewater omdat deze daarin lastig (toetsbaar) te meten zijn.

5.4 Duiding en doorkijk

In de landelijke “KRW-evaluatie 2024” is geconcludeerd dat doelbereik nog niet op alle onderdelen in zicht is en dat alles op alles gezet moet worden om alsnog tot KRW-doelbereik te komen. Dit houdt in dat niet alleen de reeds vastgestelde KRW-maatregelenprogramma’s volledig uitgevoerd moeten worden, maar dat ook extra stappen gezet moeten worden met aanvullende maatregelen.
Deze conclusies zijn inmiddels onderschreven door het Bestuurlijk Overleg KRW en ook het Regionaal Bestuurlijke Overleg (RBO) Schelde heeft zich gecommitteerd aan extra inzet voor KRW-doelbereik. Het RBO Schelde heeft het Regionaal Ambtelijk Overleg (RAO) daarom gevraagd om een regionaal handelingsperspectief op te stellen met een vertaling van de landelijke conclusies naar de opgaves en mogelijke aanvullende maatregelen in de regio. Dit handelingsperspectief betreft niet alleen maatregelen die Scheldestromen kan nemen, maar betreft ook de andere overheden en stakeholders. Voor het behalen van zoveel mogelijk KRW-doelen zijn namelijk alle

partijen aan zet. Met name het Rijk heeft hier een belangrijke rol in, vanwege o.a. het mestbeleid en het toelatingsbeleid voor stoffen, wat op landelijk niveau wordt bepaald. Gekeken wordt o.a. naar maatregelen die bijdragen aan de opgaves die er nog zijn t.a.v. chemische stoffen, nutriënten, ecologie, exoten, buitenlandse belasting en grondwater. Aan veel van deze onderdelen wordt reeds gewerkt, zoals aanvullende monitoring en onderzoeken. Het regionale handelingsperspectief zal in 2025 uitgewerkt worden, ter voorbereiding op bestuurlijke keuzes en afspraken eind 2025.
Daarnaast wordt in specifiek voor de 38 brakke wateren gekeken hoe de systematiek van de KRW (voorschriften t.a.v. monitoring en maatlatten) beter kan worden toegepast. Zoals hierboven een aantal keer is vermeld vormt deze soms een belemmering bij het goed beoordelen van de kwaliteit. Dit geldt vaak specifiek voor brakke wateren en vraagt dus een regionale aanpak. Waterschap Scheldestromen werkt gezamenlijk met Provincie Zeeland aan een oplossing voor deze knelpunten. Dit zal naar verwachting leiden tot een toetsoordeel dat een betere weergave is van de daadwerkelijke waterkwaliteit.

6 Afvalwaterketen

Met het transporteren en zuiveren van afvalwater draagt Scheldestromen bij aan een veilige en gezonde leefomgeving. Zo wordt voldaan aan de zorgplicht voor het zuiveren van stedelijk afvalwater. Scheldestromen werkt hiervoor nauw samen met gemeenten die verantwoordelijk zijn voor het inzamelen van huishoudelijk afvalwater en stedelijk waterbeheer.

6.1 **Strategie/aanpak**

Voor het programma Afvalwaterketen ligt de primaire focus op het onderhoud en de instandhouding van de infrastructuur; zoals persleidingen en zuiveringen. Het hoger liggende doel is dat de emissies vanaf de zuiveringen de ontwikkeling van een goede waterkwaliteit niet in de weg mag staan en dat gezuiverd afvalwater geen risico op mag leveren voor de omgevingskwaliteit.

Om veilig transport en verwerking van afvalwater te borgen is een goede infrastructuur van groot belang. Met een goed onderhouden waterketen kan worden voldaan aan de doelstellingen voor het overnemen van afvalwater van de gemeenten, en kan emissie vanuit de waterketen beperkt worden doordat nooduitlaten zoveel mogelijk worden voorkomen en door te voldoen aan de lozingseisen.

De ambitie is het hebben van een robuuste, toekomstbestendige afvalwaterketen met een kwalitatief goede infrastructuur. Nooduitlaten (overstorten) door een falend afvalwatersysteem komen daarin niet voor. Binnen de afvalwaterketen wordt hierbij concreet ingezet op het in stand houden van voldoende afvoercapaciteit en op de implementatie van assetmanagement voor het risico gestuurd plannen van onderhoud aan gemalen, persleidingen en zuiveringen. Afvalwaterbeheer en het verduurzamen van de afvalwaterketen benaderen we hierbij steeds meer vanuit integraal beheer van de kerntaken.

6.2 **Voortgang**

2024 stond in het teken van de koersbepaling voor de komende jaren. De knelpunten voor de komende jaren zijn in beeld gebracht om een verbeterde grip te krijgen op de balans tussen prestaties, risico's en kosten (voor onderhoud, beheer en projecten). Thema's als Grip op Data, Informatievoorziening, Informatieveiligheid en assetmanagement worden hiervoor de komende jaren uitgewerkt en verbeterd. Daarnaast worden de implicaties van de toekomstige ontwikkelingen zoals Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater, de visie op de Waterketen, Hergebruik effluent, enz. in beeld gebracht.
Dit alles gericht op de lange termijn assets planning waarbij ook invulling gegeven gaat worden aan landelijke thema's, zoals duurzaamheid, circulariteit, energietransitie, enz.

6.2.1 **Maatregelen**

In 2024 is een aantal onderzoeken afgerond gericht op de verwijderingen van medicijnresten uit effluent. Deze onderzoeken zijn onderdeel van een landelijk programma gericht op kennisopbouw, zodat Scheldestromen afgewogen keuzes kan maken om de emissie van dergelijke stoffen in de toekomst te gaan beperken.
Het in 2023 uitgevoerde onderzoek naar de emissie van PFAS uit zuiveringen is in 2024 gerapporteerd. De uitkomsten zijn input om brononderzoek uit te voeren in samenwerking met de provincie en de Regionale Uitvoeringdienst (RUD).
Eén van de maatregelen als onderdeel van de KRW-maatregelen op rwzi's is onderzoek naar de stikstofverwijdering op de rwzi Oostburg. Hier is gebleken dat de rwzi voldoet aan de gestelde emissie van 6 mg/l stikstof, maar dat het proces onstabiel is. In 2025 worden maatregelen genomen zodat de stikstofverwijdering wordt geoptimaliseerd. Deze maatregelen worden in de komende jaren ook door vertaald naar de rwzi's Camperlandpolder en Kloosterzande.

De provincie heeft het initiatief genomen tot het uitvoeren van een pilot voor hergebruik effluent in de landbouw. Scheldestromen denkt mee in dit complexe project.
In het kader van de Europese verordening hergebruik stedelijk afvalwater wordt in deze pilot nader gekeken naar alle aspecten die hierop betrekking hebben. De technische, juridische, financiele aspecten en de governance van het hergebruik van effluent in de landbouw is namelijk een complex geheel. Hergebruik van effluent in de landbouw is aan strenge regels verbonden en vele partijen zijn hierbij betrokken. Het project gaat bij een haalbare business case zijn beslag krijgen in de komende jaren.

6.3 **Prestaties**

Door de gemeenten wordt stedelijk afvalwater in gemeentelijke rioleringen ingezameld en afgevoerd naar een overnamepunt. Vanaf de overnamepunten transporteert Scheldestromen het afvalwater met rioolgemalen via persleidingen naar één van de rioolwaterzuiveringen. Met de gemeenten zijn afspraken gemaakt over hoeveel afvalwater het systeem kan transporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd in een afnameverplichting.
De capaciteit van onze rioolgemalen wordt jaarlijks beoordeeld. Door het realiseren van nieuw- of verbouwprojecten wordt de capaciteit jaarlijks op orde gebracht. Onze rioolgemalen voldeden voor 98,9% aan de afgesproken capaciteitsafspraken, zie tabel 6.1. Daarmee is de doelstelling gehaald.

Bij het niet technisch functioneren van een rioolgemaal kan een nooduitlaat plaatsvinden. Een nooduitlaat kan negatieve effecten hebben op het oppervlaktewater. De frequentie van elke individuele nooduitlaat wordt geregistreerd. Het inwerking treden van een nooduitlaat kan een start zijn van een storingsanalyse. De storingsanalyse wordt uitgevoerd om de oorzaak in beeld te brengen indien deze niet duidelijk is. Een storingsanalyse kan aanleiding zijn om modificaties uit te voeren om een dergelijke voorval in de toekomst te voorkomen.

Er zijn in 2024 in totaal vier nooduitlaten inwerking getreden, zie tabel 6.1. Het effect op oppervlaktewater is beperkt gebleven door lozing van sterk verdund afvalwater.

Tabel 6.1 Prestaties afnameverplichting rioolgemalen.

Prestatie-indicator	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**Doel 2027**
Rioolgemalen voldoen aan de afname-verplichting	Doel 98% Gerealiseerd: 97.9%	Doel 98% Gerealiseerd: 97.7%	Doel 98% Gerealiseerd 98.3%	Doel 98% Gerealiseerd 98.9%	Doel 98%	Doel 98%	Doel 98%
Lozingen per jaar via overstorten door falen systeem (noodoverlaat)	Doel 0 14	Doel 0 10	Doel 0 15	Doel 0 4	Doel 0	Doel 0	Doel 0

Het nalevingsverplichting heeft betrekking op de lozingsvergunningen van alle rwzi's. Een toetsing vindt plaats op de normen van de vergunningen voor de parameters chemisch zuurstof en biologisch zuurstofverbruik, stikstof, fosfaat en onopgeloste bestanddelen. Elke overschrijding van één van deze parameters van de lozingsvergunningen wordt meegenomen in de berekening van deze prestatie-indicator, zie tabel 6.2. Een overtreding van de vergunning per individuele parameters vindt plaats als het voortschrijdend gemiddelde over 365 dagen boven de norm ligt. Dat betekent dat een slecht resultaat van een jaar geleden mee telt in deze berekening. Op de rwzi Retranchement is het voortschrijdend gemiddelde van het fosfaatgehalte vier keer boven de norm van 2 mg/l uitgekomen. Dit resulteert in een naleveringspercentrage van 99,5%.
Op de rwzi Terneuzen wordt het voortschrijdend gemiddelde voor stikstof vaak overschreden. Met name de denitrificatie verloopt daar minder, omdat een bron voor makkelijk afbreekbaar organisch materiaal (C-bron) niet voorhanden is. Hiervoor wordt in 2025 een oplossing gezocht. Het nalevingspercentage over 2024 komt daardoor uit op 95,3%.

Tabel 6.2. Prestaties lozingseisen.

Prestatie-indicator	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Doel 2027
Zuiveringen voldoen aan lozingseisen (%) Gerealiseerd (%)	100 97.6	100 99.1	100 98.7	100 95.3	100	100	100

6.4 **Duiding en doorkijk**

De afvalwaterketen staat voor een grote uitdagingen door een aantal veranderingen die deels gestart zijn en deels in in de toekomst liggen. Het gaat dan bijvoorbeeld om strengere lozingseisen ten behoeve van de KRW-doelen (zie Gezond Water) en de vernieuwde Richtlijn Stedelijk Afvalwater die in 2024 is vastgesteld. Hier kan deels invulling aan gegeven worden door betere aansturing in de keten (bronaanpak, anders sturen in de zuiveringsprocessen op de zuiveringen). Maar het is ook mogelijk dat aanvullende maatregelen nodig zullen zijn zoals een een extra zuiveringsstap voor het verwijderen van organische microvertontreinigingen zoals medicijnresten. Een andere ontwikkeling die de waterketen raakt is de energietransitie. De doelstelling om energieneutraal/klimaatneutraal te worden, samen met wetgeving rond energiebesparing en de problematiek rond de netcongestie vraagt veel aandacht in de komende jaren. Dit om te borgen dat de bedrijfsvoering niet in gevaar komt, en nieuwe projecten tijdig worden uitgevoerd. Andere relevante ontwikkelingen liggen op het vlak van dataveiligheid, digitalisering, de opkomst van nieuwe zorgwekkende stoffen (zoals PFAS), de omgevingswet en de manier van samenwerken met de omgeving en met gemeenten. Komende jaren zullen de ontwikkelingen concreter worden door bijvoorbeeld de invoering van nieuwe wet- en regegeving. Voor een aantal ontwikkelingen moet Scheldestromen een eigen richting kiezen.

Met het transporteren en zuiveren van afvalwater draagt Scheldestromen bij aan een veilige en gezonde leefomgeving. Zo wordt voldaan aan de zorgplicht voor het zuiveren van stedelijk afvalwater. Scheldestromen werkt hiervoor nauw samen met gemeenten die verantwoordelijk zijn voor het inzamelen van huishoudelijk afvalwater en stedelijk waterbeheer.

7 Water in de stad

Binnen de afvalwaterketen is een goede afstemming met gemeenten van groot belang. Dit gebeurt door kennisdeling, gezamenlijk beleids- en gezamenlijke planvormingstrajecten binnen de samenwerking afvalwaterketen zeeland (SAZ+) te realiseren. De SAZ+ is een samenwerkingsverband van 13 gemeenten, Evides Drinkwater en Scheldestromen met de focus op de totale (afval)waterketen.

7.1 Strategie/aanpak vanuit SAZ+

In eerste instantie lag de focus van de SAZ+ op het standaardiseren van gelijksoortige producten, zoals gemeentelijke rioleringsplannen (GRP) en de afstemming en meerwaarde van samenwerking in de (afval)waterketen te vergroten, zodanig dat de waterketen wordt beschouwd als een geheel. Door de vele uitdagingen, zoals klimaatadaptatie, klimaatmitigatie, zoetwatervraag, grondwaterbeheer, beheer stedelijk water, duurzaamheid, circulariteit, KRW, Omgevingsvisie enz. is de strategie en aanpak vanuit de SAZ+ veel breder geworden. Dit vraagt in het stedelijke gebied om een veel bredere afstemming van het waterbeheer, dat ook een directe relatie krijgt met de ruimtelijke indeling van het stedelijk gebied.

7.2 Duiding en doorkijk

Deze veranderde strategie en aanpak vraagt ook vanuit Scheldestromen een veel integralere taakopvatting waarbij expertise vanuit verschillende afdelingen binnen Scheldestromen nodig is. Daar in het verleden enkel de specialisten op het gebied van afvalwater en riolering vanuit Scheldestromen werden ingezet, krijgen hydrologen, ecologen, grondwater-, kwaliteits- en kwantiteitsexperts een steeds meer een nadrukkelijkere rol.

Naast de SAZ+ worden andere werkgroepen gevormd om de uitdagingen van de toekomst samen te organiseren.

8 Regionale waterkeringen

Voor de primaire waterkeringen wordt de voortgang jaarlijks landelijk gerapporteerd aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) via de waterveiligheidsrapportage in het kader van de zorgplicht Primaire Waterkeringen. De focus zal in dit hoofdstuk liggen op de regionale waterkeringen.

8.1 Strategie/aanpak

Scheldestromen beheert 569 km regionale waterkeringen, inclusief kunstwerken (o.a. duikers). In het Bestuursakkoord 2023-2027 “Zeeland rekent op ons”, dat is vastgesteld door de algemene vergadering op 23 november 2023, is onder meer opgenomen dat Scheldestromen vorm gaat geven aan een waterveiligheidsfilosofie voor de periode 2050-2100 waarin het concept van meerlaagse veiligheid een belangrijk onderdeel vormt. De regionale waterkeringen vormen een onderdeel van dit concept. In 2024 is gestart met het opstellen van de waterveiligheidsfilosofie, in 2025 zal deze worden afgerond.

8.2 Voortgang

Voor de regionale waterkeringen heeft de herziening van de ligging van het stelsel en de normstelling plaatsgevonden door de provincie (bevoegd gezag). De normering van de natte regionale waterkeringen is reeds in 2018 afgerond, daarna is ook gestart met de herziening van de normering en ligging van het stelsel van de droge regionale waterkeringen om zodoende bestuurlijke besluitvorming daarover af te ronden. Betreffende besluitvorming is gekoppeld aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024. In 2023 en 2024 is gewerkt aan de aanpassing van de legger Waterkeringen, in 2025 wordt dit afgerond.

Met de provincie Zeeland is afgesproken dat de toetsing van de regionale waterkeringen start na de vaststelling van de provinciale verordening (inclusief stelsel regionale waterkeringen), die in werking is getreden met ingang van 1 januari 2024 (inwerkingtreding Omgevingswet).
In 2024 is ingezet op het werven van extra capaciteit voor toetsing van de regionale waterkeringen. Helaas is het niet gelukt om in 2024 om een geschikte kandidaat aan te trekken. Hierdoor is de beoordeling van 15-30% van de 560 km regionale waterkeringen niet gedaan. In 2025 worden vervolgstappen genomen, hierover zal afstemming met de provincie plaatsvinden.

8.3 Prestaties

Voor de regionale waterkeringen is door Scheldestromen geen specifieke prestatie indicator opgesteld. Wel wordt in de provinciale omgevingsverordening artikel 3.1 lid 7 gesteld dat “aan omgevingswaarden, bedoeld in het tweede lid, wordt voldaan op 1 januari 2035”. In 2025 zal hiervoor een plan van aanpak worden opgesteld, waarna zal worden begonnen met het toetsen van de regionale waterkeringen.
Door de Unie van Waterschappen is begin 2023 een Handreiking Zorgplicht Regionale Keringen vastgesteld met het oog op het uniformeren van de zorgplicht voor de primaire en de regionale waterkeringen. Deze handreiking vormt de basis om, in nader overleg met de provincie Zeeland, te starten met een plan van aanpak voor de zorgplicht voor regionale keringen.
Tevens zal hierbij de samenwerking binnen de Zuidwestelijke Delta worden gezocht met waterschap Hollandse Delta, waterschap Brabantse Delta en Rijkswaterstaat Zee en Delta.

In samenwerking met de provincie zijn nieuwe overstromingsscenario’s doorgerekend in het kader van de Richtlijn Overstromingsrisico’s (Europese regelgeving ROR). Bij het maken van de sommen is uitgegaan van standzekere regionale waterkeringen, dit is afgestemd met de Provincie Zeeland. In 2025 worden de resultaten geüpload in de Landelijke Databank Overstromingsinformatie (LDO) en zijn daardoor breed beschikbaar.

8.4 Duiding en doorkijk

Zoals reeds hiervoor is aangegeven zal naar verwachting het concept van meerlaagse veiligheid een nadrukkelijkere rol gaan spelen in de toekomst in de waterveiligheidsbenadering.

9 Samenvattende conclusies

In 2024 is de totale opgave Waterbeheer 21e eeuw (WB21-opgave) van 1.788 ha met ruim 263 ha afgenomen door uitvoering van maatregelen zoals aanpassingen aan gemalen en andere kleine maatregelen (bijv. aanpassen van duikers, stuwen, waterlopen, 67,1 ha) en vanwege de doorgevoerde normaanpassing (196,5 ha).
In 2024 is in de actuele omgevingsverordening Zeeland geregeld dat aangewezen laaggelegen gebieden zijn vrijgesteld van de wateroverlastnorm. Als het waterschap deze gebieden geïdentificeerd heeft, zal aannemelijk worden gemaakt dat de gestelde omgevingswaarden niet haalbaar of onevenredig kostbaar worden geacht. Dan zal daarvoor een voorstel opgesteld worden zodat de provincie kan besluiten dit in de omgevingsverordening op te nemen.
De grootste winst in het behalen van de WB21-opgave ligt in het realiseren van grotere gemaalcapaciteit. Hiervoor zijn maatregelen opgenomen in de Meerjaren Investerings Planning (MIP). In complicerende factor is dat het waterschap voor meerdere maatregelen afhankelijk is van grondverkoop van grondeigenaren. Dit geldt overigens niet alleen voor het realiseren van de WB21-opgave maar ook voor realiseren van maatregelen voor het instellen van peilbesluiten en voor de KRW-opgaven. Aankoop van grond (bijv. voor aanleg van natuurvriendelijke oevers) is door recente wijzigingen in het GLB moeilijker geworden. Verkoop aan bijvoorbeeld een overheidsinstantie of natuurbeheerder is voor agrariërs minder aantrekkelijk geworden.

100% van alle gebieden heeft naar aanleiding van de Planvorming Wateropgave (PWO) een actueel peilbesluit, afgestemd op een juiste drooglegging in lijn met het Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR). Voor de afronding van de plannen uit het PWO-proces moet nu toe worden gewerkt naar het voeren van de daadwerkelijke peilen in het gebied (praktijksituatie) volgens het peilbesluit (juridische situatie). Eind 2024 is bereikt dat voor 77% van het beheergebied het juridische peil uit het peilbesluit wordt gevoerd. Ongeveer 120 stuwen of gemalen verspreid over Zeeland moeten nog worden aangepast om te kunnen voldoen aan de peilbesluiten. De meeste van deze aanpassingen kunnen pas plaatsvinden nadat de bijbehorende fysieke PWO-maatregelen zijn uitgevoerd. De maatregelen die voortvloeien uit de watergebiedsplannen zijn voor zowel de WB21-opgave als de inrichtingsmaatregelen voor de peilbesluiten grotendeels in voorbereiding. Deze worden echter deels belemmerd door problemen met grondverwerving. Deze problemen ontstaan doordat grond niet beschikbaar wordt gesteld door de grondeigenaren. Als oplossing kan gezocht worden naar een andere inpassing in de omgeving of voor alternatieve maatregelen om het probleem op te lossen. In 2024 is geen enkele afwijking als gevolg van technisch falen opgetreden. Uit de nieuwe aanpak, waarin geëvalueerd wordt of peilbesluiten inderdaad nog actueel zijn, blijkt dat het peilbesluit Paal dat niet meer is. Het evalueren en actualiseren is met de nieuwe vastgestelde nota peilbesluiten (2025) een continu proces.

Voor kleine grondwateronttrekkingen is in 2024 gewerkt aan een voorstel voor het aanpassen van de regelgeving. Verdere uitwerking en besluitvorming zijn voorzien voor 2025 en de daaropvolgende jaren. Ten aanzien van de debietmeters zijn in 2024 de voorbereidende werkzaamheden voor de proef gestart en zijn er overeenkomsten met deelnemende agrariërs gesloten.

Per 31 december 2024 is 13,4 km van de in totaal geplande 38,2 km aan natuurvriendelijke oevers (nvo) aangelegd. Met de voorbereiding of uitvoering van nvo's van 5,9 km is gestart. Van de aanlegtrajecten die oorspronkelijk voor uitvoering in 2024 stonden gepland (3,6 km) is 1 km uitgevoerd. De rest is doorgeschoven naar 2025. De reden hiervoor is een combinatie van factoren. Enerzijds leidden ongunstige weersomstandigheden en beperkte bereikbaarheid van percelen tot vertraging. Anderzijds bood de situatie de mogelijkheid om de opgave uit te breiden met aangrenzende percelen. Door deze werkzaamheden te bundelen, kan de uitvoering efficiënter en kosteneffectiever plaatsvinden binnen één integrale uitvoeringsronde in 2025.

Het totale watersysteem in het beheergebied is voor 54% van de oppervlakte bereikbaar voor vis, dat is hoger dan het gestelde doel voor 2024 (51%). Geen van de KRW-waterlichamen voldoet

aan de normen voor de chemische waterkwaliteit. De KRW-waterlichamen met doelen voor ecologische waterkwaliteit voor macrofauna en macrofyten zijn verbeterd, voor vis iets verminderd. Fytoplankton was op het moment van schrijven nog niet gevalideerd. De KRW-toetsing laat schommelingen zien in de beoordeling van KRW-waterlichamen. Er worden zowel verbeteringen als verslechteringen geobserveerd. Dit is mede een resultaat van de natuurlijke fluctuatie in ecologische systemen.
Over het geheel genomen hebben de inspanningen, onderzoeken en evaluaties van de afgelopen jaren ertoe geleid dat de haalbaarheid van doelen is verbeterd en dat er een beter beeld is van de resterende opgave. Dit wordt komend jaar/jaren nog verder ingevuld en uitgewerkt. Niet alle KRW-doelen zullen gehaald worden in 2027. Naast het uitvoeren van de vastgestelde KRW-maatregelen is er daarom volop aandacht voor aanvullende maatregelen (door waterschap en andere partijen), voor het zo goed mogelijk voldoen aan de KRW, en voor het onderbouwen wanneer doelbereik niet verwacht wordt. Ook daar wordt komende periode verdere uitwerking van gemaakt. Dit geldt zowel voor de jaren tot en met 2027 als voor de periode daarna, waarvoor toegewerkt wordt naar een vierde stroomgebiedbeheerplan.

Afvalwaterketen heeft voor de komende jaren de knelpunten in beeld gebracht om een verbeterde grip te krijgen op de balans tussen prestaties, risico's en kosten (voor onderhoud, beheer en projecten). Thema's als Grip op Data, Informatievoorziening, Informatieveiligheid en assetmanagement worden hiervoor de komende jaren uitgewerkt en verbeterd. Daarnaast worden de implicaties van de toekomstige ontwikkelingen zoals Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater, de visie op de Waterketen, Hergebruik effluent, enz. in beeld gebracht. Dit alles gericht op de lange termijn assets planning waarbij ook invulling gegeven gaat worden aan landelijke thema's, zoals duurzaamheid, circulariteit, energietransitie, enz. Ook ligt de focus op strengere lozingseisen ten behoeve van de KRW-doelen (zie Gezond Water) en de vernieuwde Richtlijn Stedelijk Afvalwater die in 2024 is vastgesteld.Met de gemeenten zijn afspraken gemaakt over hoeveel afvalwater het systeem kan transporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd in een afnameverplichting. In 2024 is het doel om voor 98% te voldoen aan de afnameverplichting met een realisatie van 98,9% ruim behaald. De doelstelling lozingseis van 100% is met 95,6% net niet bereikt. In 2025 worden hiervoor mogelijke oplossingen onderzocht.

Met de provincie Zeeland is afgesproken dat de toetsing van de regionale waterkeringen start na de vaststelling van de provinciale verordening (inclusief stelsel regionale waterkeringen), die in werking is getreden met ingang van 1 januari 2024 (inwerkingtreding Omgevingswet).
In 2024 is ingezet op het werven van extra capaciteit voor toetsing van 15-30% van de regionale waterkeringen. Helaas is het niet gelukt om in 2024 om een geschikte kandidaat aan te trekken. Over de toetsing van de regionale waterkeringen zal in 2025 afstemming met de provincie plaatsvinden.

Bijlagen

Bijlage 1.
Voortgang op KRW-doelen per KRW-lichaam voor algen, macrofyten, macrofauna, vis, fosfor (alleen voor Bath-Oost), stikstof, prioritaire stoffen en specifiek verontreinigde stoffen. Resultaten zijn gegeven voor 2023 en 2024.

Type	Toestand waterlichaam	algen	algen	macrofyten	macrofyten	macrofauna	macrofauna	vis	vis	fosfaat	fosfaat	Stikstof	stikstof	Spec. verontr. stoffen	Spec. verontr. stoffen	Prioritaire stoffen	Prioritaire stoffen
		2024	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
		ecologische kwaliteitsratio (tussen de haakjes het KRW doel)								mg/l (tussen de haakjes het KRW doel)							
M31	Adriaan	0,59	**0,59 (0,55)**	0,21	0,12 (0,20)	0,43	0,55 (0,50)	0,31	0,31 (0,30)	1,40		5,70	3,60 (2,93)				
M30	Bath	0,37	**0,37 (0,40)**	0,13	0,33 (0,40)	0,51	0,43 (0,50)	0,25	0,39 (0,35)	0,28		3,10	3,20 (2,88)				
M3	Bath-Oost	0,39	0,39 (0,60)	0,33	0,33 (0,45	0,50	0,50 (0,50)	0,58	0,58 (0,50)	0,10	0,80 (0,15)	2,60	3,6 (2,80)				
M30	Boreel	0,36	**0,36 (0,40)**	0,26	0,08 (0,30)	0,45	0,54 (0,50)	0,31	0,31 (0,30)	1,40		3,60	3,5 (3,14)				
M30	Borssele	0,30	**0,30 (0,30)**	0,30	0,21 (0,35)	0,39	0,43 (0,40)	0,31	0,31 (0,35)	0,24		5,00	3,1 (2,96)				
M30	Braakman	0,54	0,54 (0,50)	0,31	0,31 (0,35)	0,42	0,42 (0,50)	0,47	0,47 (0,45)	0,82		2,80	2,5 (2,55)				
M30	Cadzand	0,30	0,30 (0,35)	0,33	0,33 (0,30)	0,52	0,52 (0,55)	0,37	0,37 (0,35)	1,60		3,60	2,6 (3,07)				
M30	Campen	0,35	**0,35 (0,45)**	0,20	0,15 (0,40)	0,32	0,51 (0,55)	0,40	0,40 (0,45)	0,81		3,50	2,5 (3,35)				
M31	Dekker	0,45	**0,45 (0,45)**	0,08	0,17 (0,20)	0,90	0,64 (0,60)	0,48	0,48 (0,55)	1,10		3,90	4,0 (2,67)				
M31	Dreischor	0,28	0,28 (0,50)	0,11	0,11 (0,20)	0,49	0,49 (0,60)	0,35	0,35 (0,30)	1,40		5,00	4,4 (3,67)				
M31	Duiveland - Oosterland	0,34	**0,34 (0,45)**	0,28	0,01 (0,20)	0,75	0,50 (0,60)	0,35	0,35 (0,30)	1,20		5,70	4,4 (3,47)				
M31	Duiveland - Ouwerkerk	0,27	0,27 (0,30)	0,09	0,09 (0,20)	0,62	0,62 (0,60)	0,31	0,31 (0,30)	0,92		4,00	2,5 (2,90)				
M30	Eendracht	0,50	**0,50 (0,50)**	0,21	0,19 (0,30)	0,35	0,50 (0,40)	0,40	0,40 (0,35)	0,11		7,30	3,6 (2,67)				
M31	Glerum	0,38	0,38 (0,30)	0,02	0,02 (0,20)	0,58	0,58 (0,60)	0,27	0,27 (0,35)	1,50		4,10	6,6 (2,88)				
M31	Hellewoud	0,42	0,42 (0,45)	0,04	0,04 (0,20)	0,84	0,84 (0,60)	0,56	0,56 (0,50)	0,77		3,70	3,1 (3,13)				
M31	Kanaal door Walcheren	0,54	0,54 (0,60)	**	**	0,60	0,60 (0,60)	0,63	0,63 (0,60)	0,23		1,40	1,8 (2,99)				
M31	Kleverskerke	0,33	0,33 (0,35)	0,04	0,04 (0,20)	0,54	0,54 (0,60)	0,35	0,35 (0,20)	2,00		4,40	3,9 (3,59)				
M30	Loshoek	0,48	0,48 (0,55)	0,35	0,35 (0,40)	0,50	0,50 (0,60)	0,49	0,49 (0,40)	0,40		4,10	4,6 (2,74)				
M30	Luyster	0,70	0,7 (0,60)	0,59	0,59 (0,60)	0,62	0,62 (0,60)	0,42	0,42 (0,30)	0,21		3,20	5,3 (3,07)				
M30	Maelstede	0,36	0,36 (0,55)	0,39	0,39 (0,30)	0,42	0,42 (0,50)	0,43	0,43 (0,45)	1,40		6,00	4,9 (2,92)				
M30	Nol Zeven	0,64	0,64 (0,50)	0,41	0,41 (0,30)	0,47	0,47 (0,45)	0,54	0,44 (0,45)	0,85		2,00	2,2 (3,07)				
M30	Nummer Eén	0,32	**0,32 (0,45)**	0,17	0,04 (0,30)	0,47	0,46 (0,45)	0,38	0,36 (0,40)	0,91		7,50	4,2 (3,14)				
M30	Nieuwesluis	0,24	0,24 (0,35)	0,17	0,17 (0,30)	0,42	0,42 (0,45)	0,41	0,41 (0,35)	1,20		4,50	3,4 (3,04)				
M30	Oosterland	0,46	**0,46 (0,45)**	0,19	0,04 (0,30)	0,32	0,40 (0,50)	0,42	0,42 (0,30)	0,58		3,90	3,8 (2,90)				
M30	Othene	0,55	0,55 (0,50)	0,39	0,39 (0,55)	0,39	0,39 (0,60)	0,53	0,49 (0,50)	0,34		2,60	3,3 (3,03)				
M30	Paal	0,37	0,37 (0,40)	0,45	0,45 (0,30)	0,56	0,56 (0,40)	0,53	0,53 (0,50)	0,58		1,50	2,0 (3,00)				
M30	De Piet	0,43	0,43 (0,45)	0,41	0,41 (0,30)	0,61	0,61 (0,60)	0,35	0,35 (0,30)	1,70		4,30	4,3 (3,00)				
M30	Poppekinderen	0,57	**0,57 (0,55)**	0,3	0,12 (0,45)	0,33	0,50 (0,50)	0,39	0,39 (0,40)	1,10		2,60	2,5 (2,82)				
M31	't Sas	0,63	0,63 (0,50)	0,2	0,20 (0,20)	0,69	0,69 (0,60)	0,34	0,34 (0,50)	1,90		2,20	1,8 (2,97)				
M31	Schore	0,57	**0,57 (0,55)**	0,05	0,72 (0,20)	0,62	0,49 (0,60)	0,28	0,28 (0,45)	1,50		9,10	4,4 (2,99)				
M31	Schouwen	0,78	**0,78 (0,60)**	0,02	0,27 (0,20)	0,61	0,61 (0,60)	0,32	0,32 (0,35)	1,40		4,60	3,0 (2,96)				
M30	De Noord - Stavenisse	0,7	0,70 (0,60)	0,42	0,42 (0,60)	0,41	0,41 (0,45)	0,49	0,49 (0,45)	0,14		3,70	3,8 (2,77)				
M30	De Noord - St Maartensdi	0,44	0,44 (0,50)	0,28	0,28 (0,35)	0,45	0,45 (0,45)	0,34	0,34 (0,40	0,47		3,30	3,2 (2,70)				
M31	De Valle	0,69	0,69 (0,45)	0,15	0,15 (0,20)	0,55	0,55 (0,60)	0,5	0,50 (0,55)	1,20		3,80	3,8 (2,93)				
M31	Waarde	0,21	0,21 (0,30)	0,02	0,02 (0,20)	0,51	0,51 (0,60)	0,45	0,45 (0,40)	1,60		5,10	5,7 (2,42)				
M31	Wilhelmina	0,52	0,52 (0,60)	0,13	0,13 (0,20)	0,66	0,66 (0,60)	0,23	0,23 (0,35)	1,90		4,00	3,0 (2,86)				
M31	Willem	0,23	0,23 (0,30)	0,03	0,03 (0,20)	0,44	0,44 (0,60)	0,24	0,24 (0,35)	0,98		5,60	2,8 (3,00)				
M31	Yerseke Moer	0,49	0,49 (0,60)	0,05	0,05 (0,20)	0,78	0,78 (0,60)	0,21	0,21 (0,35)	1,30		4,60	5,2 (2,55)				
M31	Zuidwatering	0,41	0,41 (0,45)	0,09	0,09 (0,20)	0,4	0,40 (0,60)	0,38	0,38 (0,40)	1,30		4,30	3,6 (2,86)				

Bijlage 2, Overzicht KRW-bemonsteringen

Tabel 5.4 Overzicht van de KRW-waterlichamen waar in 2024 KRW-bemonsteringen voor de biologische kwaliteitselementen zijn uitgevoerd.

KRW-waterlichaam	KRW-watertype	Fytoplankton*	Macrofyten	Macrofauna	Vis
Adriaan	M31	X	X	X	
Bath	M30	X	X	X	
Boreel	M30	X	X	X	
Borssele	M30	X	X	X	
Campen	M30	X	X	X	
Dekker	M31	X	X	X	
Duiveland Oosterland	M31	X	X	X	
Eendracht	M30	X	X	X	
Nol Zeven	M30				X
Nummer Een	M30	X	X	X	
Oosterland	M30	X	X	X	
Othene	M30				X
Poppekinderen	M30	X	X	X	
Schore	M31	X	X	X	
Schouwen	M31	X	X	X	

** = Resultaten analyse zijn nog niet geleverd.*